

CLÀSSICS
A MIDA

Activitats per a la lectura d'*Els viatges de Gulliver* de Jonathan Swift

La intenció d'aquest quadern és facilitar als alumnes la lectura d'aquesta adaptació d'*Els viatges de Gulliver*.

Per a això, al principi i al final s'inclouen unes fitxes amb preguntes de caràcter general sobre l'obra, l'època o l'autor.

En la resta de les fitxes hi ha activitats específiques (de comprensió, anàlisi i expressió) relacionades amb el contingut de cada un dels capítols en què s'organitza aquest llibre.

BARCANOVA
EDITORIAL

Índex

Abans de la lectura	3
Durant la lectura	7
Primera part. Capítol I	8
Primera part. Capítol II	10
Primera part. Capítol III	12
Primera part. Capítol IV	13
Primera part. Capítol V	14
Segona part. Capítol I	16
Segona part. Capítol II	18
Segona part. Capítol III	20
Segona part. Capítol IV	22
Segona part. Capítol V	24
Tercera part. Capítol I	26
Tercera part. Capítol II	28
Tercera part. Capítol III	30
Tercera part. Capítol IV	31
Tercera part. Capítol V	32
Quarta part. Capítol I	33
Quarta part. Capítol II	35
Quarta part. Capítol III	37
Quarta part. Capítol IV	38
Quarta part. Capítol V. Comiat del lector	40
Després de la lectura	43
Solucions i suggeriments	47

Activitats
Abans de la lectura

ABANS DE LA LECTURA: PREGUNTES GENERALS

Nom i cognoms:

Curs: Data:

- 1** Haves llegit, quan eres petit, *Els viatges de Gulliver*? Quins records tens d'aquest llibre? N'has llegit mai cap altre, de llibre de viatges? Quin?

- 2** Potser no tots els teus companys són tan bons lectors com tu. Explica'ls l'argument en poques paraules i anima'ls que el llegeixin, però sense descobrir-los el final.

ABANS DE LA LECTURA: PREGUNTES GENERALS

Nom i cognoms:

Curs: Data:

- 3** T'agrada viatjar? Quins llocs t'agradaria conèixer i per què? Creus que podràs fer-ho algun dia?

- 4** Gulliver assegura que les seves memòries són un relat fidel de la realitat. Així, doncs, el llibre és realista, fantàstic o una barreja d'ambdues coses?

- 5** La novel·la se'ns presenta com una autobiografia. Què és una autobiografia i què pretén l'autor amb aquesta?

Activitats

Durant la lectura

DURANT LA LECTURA: PRIMERA PART. Capítol I

Nom i cognoms:

Curs: Data:

- 1** Gulliver és molt precís en les dates d'anada i tornada a Anglaterra. Ves prenent nota i sabràs el temps exacte que va dedicar a cada un dels seus viatges i el total.

- 2** Anirem establint, també, la ruta que segueix Gulliver al llarg dels seus quatre viatges. Al mateix temps, podrem saber quin era el món conegut en el segle XVIII. Ves assenyalant en un mapa mundi les referències geogràfiques que es van anomenant.

DURANT LA LECTURA: PRIMERA PART. Capítol I	
Nom i cognoms:	
Curs:	Data:

DURANT LA LECTURA: PRIMERA PART. Capítol I	
Nom i cognoms:	
Curs:	Data:

DURANT LA LECTURA: PRIMERA PART. Capítol I	
Nom i cognoms:	
Curs:	Data:

[illegible]

DURANT LA LECTURA: PRIMERA PART. Capítol II

Nom i cognoms:

Curs: Data:

- 1** El rei de Lil·liput aconsella a Gulliver que es guanyi el seu poble amb el seu «comportament discret». Feu, entre tota la classe, un decàleg de normes de cortesia, urbanitat i convivència, que responguin a aquest criteri.

- 2** Als funcionaris públics que escorcollen Gulliver els crida molt l'atenció la importància que aquest dona al seu rellotge –«el déu a qui l'Home-Muntanya adora». Com deuen mesurar ells el temps? Creus que el rellotge esclavitzava l'home? Dona la teva opinió i contrasta-la amb la dels teus companys.

DURANT LA LECTURA: PRIMERA PART. Capítol II

Nom i cognoms:

Curs: Data:

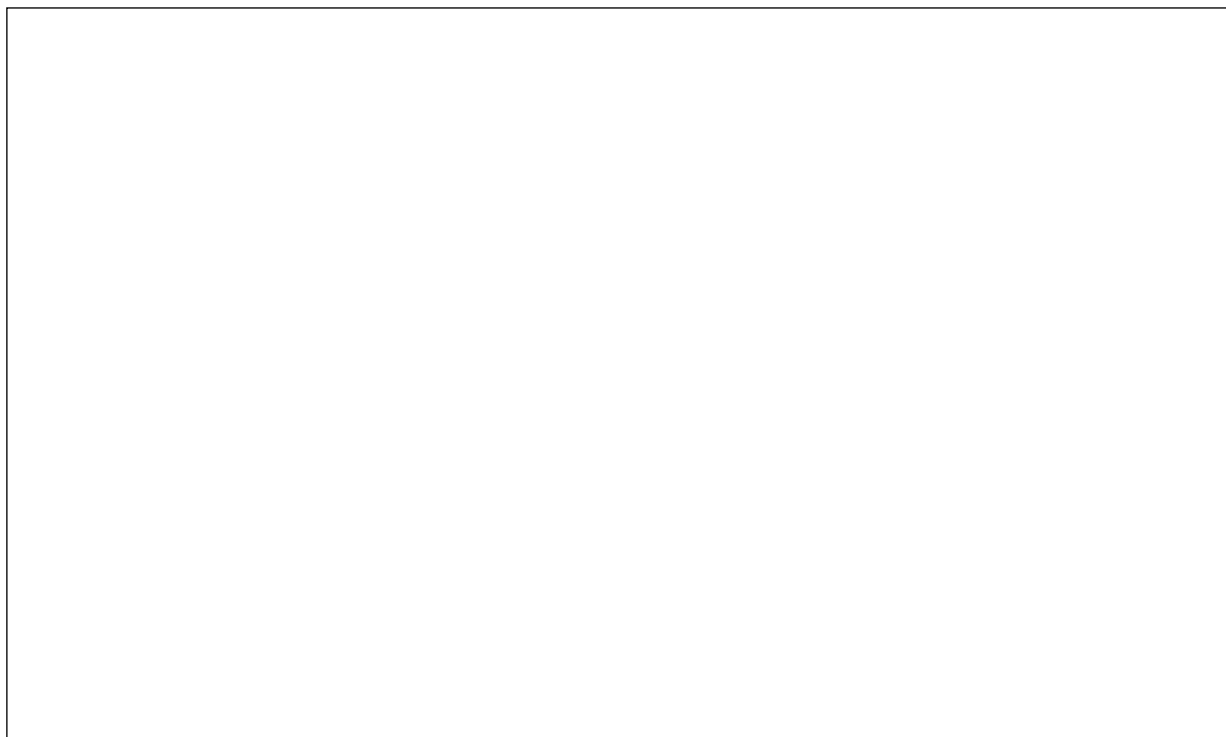
- 3** El tabac es va començar a fumar a Europa a la cort de França, en l'any 1560; la reina Caterina de Mèdici en fou una gran àvida consumidora. Busca la història d'aquest producte, que és molt interessant. Després, organitzeu un col·loqui sobre el consum de tabac entre els joves.

DURANT LA LECTURA: PRIMERA PART. Capítol III

Nom i cognoms:

Curs: Data:

- 1 Si ets bon dibuixant, dibuixa un vaixell de vela com els vaixells mercants en què viatjava Gulliver i escriu-hi el nom de les parts que el componen. Els pots buscar en un diccionari enciclopèdic o a internet. Si et costa de dibuixar, pots buscar el dibuix complet a internet.

- 2 La reina jura venjar-se per la manera com Gulliver ha apagat el foc del palau reial. Creus que és justificat el que va fer? Què hauries fet tu en el seu lloc?

DURANT LA LECTURA: PRIMERA PART. Capítol IV

Nom i cognoms:

Curs: Data:

- 1** A partir del que diu Gulliver, respon a aquestes preguntes: Què ha de prevaler a l'hora que un empresari concedeixi un lloc de treball: l'honradesa del sol·licitant o la seva capacitat i intel·ligència per fer la feina? Per què?

- 2** Sortosament, l'educació s'ha generalitzat avui com un dret de totes les classes socials. Quin paper aconsegueix en la nostra societat? Afecta només l'escola o també la família?

DURANT LA LECTURA: PRIMERA PART. Capítol V	
Nom i cognoms: Curs: Data:	

Curs: **Data:**

Recomanacions: a) No confonguis la sol·licitud amb una carta. b) Adjunta-hi el currículum. c) Pots buscar-ne un model a internet.

[illegible]

DURANT LA LECTURA: PRIMERA PART. Capítol V	
Nom i cognoms:	
Curs:	Data:

DURANT LA LECTURA: PRIMERA PART. Capítol V	
Nom i cognoms:	
Curs:	Data:

DURANT LA LECTURA: PRIMERA PART. Capítol V	
Nom i cognoms:	
Curs:	Data:

2 Creus que el rei de Lil·liput ha estat just amb Gulliver? Quina conclusió has tret de la seva experiència al país dels nans?

[illegible]

DURANT LA LECTURA: SEGONA PART. Capítol I

Nom i cognoms:

Curs: **Data:**

- 1** Les tempestes i els vents huracanats eren un flagell per als vaixells de vela. Busca els noms dels vents en català i les seves característiques, i, també, algunes dades sobre els vents més coneguts del món.

[illegible]

DURANT LA LECTURA: SEGONA PART. Capítol I

Nom i cognoms:

Curs: Data:

- 2** Com que Gulliver no entén les persones amb qui es troba, utilitza gestos i senyals per fer-se entendre. Quins avantatges i quins inconvenients té el llenguatge no verbal respecte del verbal?

- 3** Creus que demostrar por davant d'un animal ferotge és la millor manera perquè ens persegueixi o ens ataquí? Explica alguna experiència que hagi tingut relacionada amb aquest fet.

DURANT LA LECTURA: SEGONA PART. Capítol II

Nom i cognoms:

Curs: **Data:**

I Gulliver és obligat a treballar fins a l'explotació per un amo ambiciós i sense consciència. Aquesta situació la viuen, avui, milions de persones al món que treballen en condicions infrahumanes per a petites i grans empreses. Què n'opines?

[illegible]

DURANT LA LECTURA: SEGONA PART. Capítol II

Nom i cognoms:

Curs: Data:

- 2** Les agressions que Gulliver pateix per part del brivall que li llança una avellana com també del nan de la cort, poden ser considerades actes de violència. Pot ser hagis presenciat alguns casos d'assetjament escolar. Parleu d'aquest tema entre tots i, sobretot, plantegeu-vos aquesta pregunta: Què cal fer si veieu o coneixeu algun cas de *bullying*?

- 3** El nan va rebre uns quants assots pel que havia fet a Gulliver. Què opines sobre les bufetades que els pares donen als fills o sobre els càstigs que els posen? I de les esbrincades que claven els docents o dels càstigs que imposen als alumnes? Es poden considerar una agressió? Estan justificats, en alguns casos? Contrasta la teva opinió amb la dels teus companys.

DURANT LA LECTURA: SEGONA PART. Capítol III	
Nom i cognoms:	
Curs:	Data:

Curs: **Data:**

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins or other markings on the paper.

DURANT LA LECTURA: SEGONA PART. Capítol III	
Nom i cognoms:	
Curs:	Data:

DURANT LA LECTURA: SEGONA PART. Capítol III	
Nom i cognoms:	
Curs:	Data:

DURANT LA LECTURA: SEGONA PART. Capítol III	
Nom i cognoms:	
Curs:	Data:

- 3** L'execució a què assisteix Gulliver el fa estremir-se de por. Organitzeu un debat sobre la pena de mort. Investigueu quan va ser abolida i quins països encara la mantenen. Creus que pot estar justificada en algun cas?

[illegible]

DURANT LA LECTURA: SEGONA PART. Capítol IV

Nom i cognoms:

Curs: Data:

- 1** T'agrada la música? Toques cap instrument? Quin tipus de música prefereixes? Quin cantant solista o quin grup musical t'agrada més? Quin estat d'ànim t'ajuda a aconseguir? És important en la teva vida?

- 2** Creus que la guerra soluciona els problemes entre els països? Es pot justificar en algun cas? Contrasta la teva opinió amb la dels teus companys.

DURANT LA LECTURA: SEGONA PART. Capítol IV	
Nom i cognoms:	
Curs:	Data:

DURANT LA LECTURA: SEGONA PART. Capítol IV	
Nom i cognoms:	
Curs:	Data:

DURANT LA LECTURA: SEGONA PART. Capítol IV	
Nom i cognoms:	
Curs:	Data:

- 3** La vida del país dels gegants, et sembla que és gaire diferent de la que descriu Gulliver a Anglaterra en la seva època? I totes dues són gaire diferents de l'actual? Quines semblances establiries entre la vida en aquestes tres èpoques? Quines són les preocupacions de la societat d'avui? Compara el teu punt de vista amb el dels teus companys.

[illegible]

DURANT LA LECTURA: SEGONA PART. Capítol V

Nom i cognoms:

Curs: **Data:**

- 1** Gulliver continua donant mostres de la seva gran facilitat per als idiomes, ja que no té cap problema per afegir, als idiomes que parla, els dels nous països per on passa. Organitzeu un col·loqui sobre aquests temes: a) El llenguatge, determina la nostra visió de la realitat? b) Una comunitat de parlants, pot inventar-se una llengua?

[illegible]

DURANT LA LECTURA: SEGONA PART. Capítol V

Nom i cognoms:

Curs: Data:

- 2** T'has trobat mai en una situació límit? Si és així, explica la teva experiència als companys i intenta crear en ells un interès pel que expliques.

- 3** La ullera de llarga vista és un instrument molt útil per a l'observació. Busca informació sobre aquest objecte i escriu en nom d'altres aparells que devien ser importants en la navegació i l'astronomia del segle XVIII.

DURANT LA LECTURA: TERCERA PART. Capítol I

Nom i cognoms:

Curs: **Data:**

I Els pirates del mar han existit des de l'antiguitat. Cèsar en parla i Hèracles és perseguit per ells al Mediterrani. N'hi havia de diverses classes. Busca informació sobre la diferència que hi havia entre ells. Afegeix-hi, a més, algunes dades sobre la biografia dels dos pirates més famosos d'Anglaterra: Francis Drake i Henry Morgan.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins or other markings on the paper.

DURANT LA LECTURA: TERCERA PART. Capítol I	
Nom i cognoms:	
Curs:	Data:

DURANT LA LECTURA: TERCERA PART. Capítol I	
Nom i cognoms:	
Curs:	Data:

DURANT LA LECTURA: TERCERA PART. Capítol I	
Nom i cognoms:	
Curs:	Data:

- 2** L'«enorme cos opac» que Gulliver veu al cel i que s'acosta a l'illa avui l'anomenarien OVNI. Si t'interessa el tema, busca informació sobre aquests objectes voladors i comenta amb els teus companys el que n'hagis sentit a dir. Creus que els extraterrestres visiten la Terra?

2 L'«enorme cos opac» que Gulliver veu al cel i que s'acosta a l'illa avui l'anomenarien OVNI. Si t'interessa el tema, busca informació sobre aquests objectes voladors i comenta amb els teus companys el que n'hagis sentit a dir. Creus que els extraterrestres visiten la Terra?

DURANT LA LECTURA: TERCERA PART. Capítol II	
Nom i cognoms: Curs: Data:	

Curs: **Data:**

[illegible]

DURANT LA LECTURA: TERCERA PART. Capítol II

Nom i cognoms:

Curs: Data:

- 2** Jonathan Swift s'avança al seu temps a l'hora d'idear una màquina voladora com a mitjà de transport aeri. Busca informació sobre els diferents mitjans de transport que hi havia en el segle XVIII.

- 3** Explica oralment i amb paraules teves com es movia l'illa voladora i per què no es podia allunyar més de 8 quilòmetres de la terra ferma.

DURANT LA LECTURA: TERCERA PART. Capítol III

Nom i cognoms:

Curs: Data:

- 1** La seqüència dels alumnes que podien prendre una pastilla del coneixement és molt divertida. Creus que és possible aprendre sense esforç?

- 2** La tasca que duen a terme els acadèmics d'aquest capítol, cap a on pot portar la societat: cap al progrés o cap a la misèria? Justifica la teva resposta amb les dades del text. Què creus que pretén dir-nos l'autor?

DURANT LA LECTURA: TERCERA PART. Capítol IV

Nom i cognoms:

Curs: **Data:**

- 1** Com deia Cervantes «Cuaquier tiempo pasado fue mejor», i aquest capítol defensa aquesta idea. Assenyala on. Hi estàs d'acord? T'hauria agradat viure en una altra època? Justifica la teva resposta.

[illegible]

DURANT LA LECTURA: TERCERA PART. Capítol V

Nom i cognoms:

Curs: **Data:**

1 Amb els avenços de la medicina, l'esperança de vida és cada cop més alta. T'agradaria viure fins a cent anys o eternament? Raona la teva resposta.

[illegible]

DURANT LA LECTURA: QUARTA PART. Capítol I

Nom i cognoms:

Curs: Data:

- 1** Imagina't que te n'has d'anar una temporada a una illa deserta. Quines tres coses t'emportaries? Creus que series capaç de sobreviure? Coneixes el mètode d'una cosa tan bàsica com ara fer foc? Contrasta la teva resposta amb les dels teus companys.

- 2** Busca informació sobre les malalties més comunes en el segle XVIII.

DURANT LA LECTURA: QUARTA PART. Capítol I	
Nom i cognoms:	
Curs:	Data:

DURANT LA LECTURA: QUARTA PART. Capítol I	
Nom i cognoms:	
Curs:	Data:

DURANT LA LECTURA: QUARTA PART. Capítol I	
Nom i cognoms:	
Curs:	Data:

- 3** Els *yahús* poden recordar-nos els nostres homes primitius. Com devien ser aquells éssers de 30.000 anys abans de la nostra era?

[illegible]

DURANT LA LECTURA: QUARTA PART. Capítol II

Nom i cognoms:

Curs: **Data:**

- 1** La domesticació dels animals és un procés gairebé tan antic com la humanitat. Busca'n informació i explica-la als teus companys.

[illegible]

DURANT LA LECTURA: QUARTA PART. Capítol II

Nom i cognoms:

Curs: Data:

- 2** Tens cap mascota? Què en penses, del maltractament dels animals i del seu abandonament? Hi ha cap llei a Espanya que protegeixi els animals?

- 3** Al llarg de l'obra han aparegut moltes paraules corresponents al llenguatge juridicoadministratiu. Recopila'n unes quantes d'aquest capítol i algunes altres, si vols. Podem considerar que formen un argot, com diu Gulliver? Anomena els diferents nivells d'ús de la llengua.

DURANT LA LECTURA: QUARTA PART. Capítol III

Nom i cognoms:

Curs: Data:

- 1** Quina virtut admires més en una persona? Quin defecte no toleres en un amic? Sense ser presumtuós, quina creus que és la teva virtut principal? Ets capaç de dir-nos un defecte teu?

- 2** Creus que els diners fan la felicitat? Organitzeu un col·loqui i parleu-ne entre tots.

- 3** Els animals són els protagonistes de molts contes i moltes faules. Saps què és una faula? En recordes cap que puguis explicar?

DURANT LA LECTURA: QUARTA PART. Capítol IV	
Nom i cognoms:	
Curs:	Data:

Curs: **Data:**

1 La societat, pot viure sense lleis? Organitzeu un col·loqui i parleu-ne.

2 Busca informació sobre els mites de la creació de l'home, concretament sobre els dos a què al·ludeix el cavall: el fang i l'escuma del mar.

[illegible]

DURANT LA LECTURA: QUARTA PART. Capítol IV	
Nom i cognoms:	
Curs:	Data:

DURANT LA LECTURA: QUARTA PART. Capítol IV	
Nom i cognoms:	
Curs:	Data:

DURANT LA LECTURA: QUARTA PART. Capítol IV	
Nom i cognoms:	
Curs:	Data:

DURANT LA LECTURA: QUARTA PART. Capítol IV	
Nom i cognoms:	
Curs:	Data:

DURANT LA LECTURA: QUARTA PART. Capítol IV	
Nom i cognoms:	
Curs:	Data:

DURANT LA LECTURA: QUARTA PART. Capítol IV	
Nom i cognoms:	
Curs:	Data:

DURANT LA LECTURA: QUARTA PART. Capítol V. Comiat del lector

Nom i cognoms:

Curs: Data:

- 1** En què s'ha convertit Gulliver? És acceptable el seu comportament amb la seva família? Què opines del final del llibre?

- 2** Quin objectiu diu que persegueix Gulliver en explicar els seus viatges? Compleix el que predica?

DURANT LA LECTURA: QUARTA PART. Capítol V. Comiat del lector	
Nom i cognoms:	
Curs:	Data:

DURANT LA LECTURA: QUARTA PART. Capítol V. Comiat del lector	
Nom i cognoms:	
Curs:	Data:

DURANT LA LECTURA: QUARTA PART. Capítol V. Comiat del lector	
Nom i cognoms:	
Curs:	Data:

3 Què hem après nosaltres?

[illegible]

Activitats
Després de la lectura

DESPRÉS DE LA LECTURA: PREGUNTES GENERALS

Nom i cognoms:

Curs: Data:

- 1** Havies llegit mai tota l'obra completa o només les dues primeres parts? Per què creus que la majoria de les edicions només publiquen les dues primeres parts?

- 2** Què t'ha agradat més de l'obra? I menys?

DESPRÉS LA LECTURA: PREGUNTES GENERALS

Nom i cognoms:

Curs: Data:

- 3** Et recomanem que vegis la pel·lícula *Gulliver's Travels*, del director Charles Sturridge, de l'any 1996, perquè és una de les poques pel·lícules que es basen en la novel·la completa. Quines semblances i quines diferències hi ha entre la novel·la i la pel·lícula? Quina prefereixes i per què?

- 4** En quin dels viatges de Gulliver t'hauria agradat acompanyar-lo? Per què?

- 5** Recomanaries la lectura de l'obra completa a un amic o a una amiga?

Solucions i suggeriments per resoldre
les **activitats** per a la lectura
d'*Els viatges de Guilliver*
Jonathan Swift

ABANS DE LA LECTURA: PREGUNTES GENERALS

- 1** Havies llegit, quan eres petit, *Els viatges de Gulliver*? Quins records tens d'aquest llibre? N'has llegit mai cap altre, de llibre de viatges? Quin?

Resposta lliure.

- 2** Potser no tots els teus companys són tan bons lectors com tu. Explica'ls l'argument en poques paraules i anima'ls que el llegeixin, però sense descobrir-los el final.

Resposta lliure.

- 3** T'agrada viatjar? Quins llocs t'agradaria conèixer i per què? Creus que podràs fer-ho algun dia?

Resposta lliure.

- 4** Gulliver assegura que les seves memòries són un relat fidel de la realitat. Així, doncs, el llibre és realista, fantàstic o una barreja d'ambdues coses?

És una barreja de realisme i de ficció, perquè el plantejament sí que és realista (el mariner, el vaixell, el naufragi, la tornada a casa), però les experiències viscudes són fantàstiques i, per tant, inversemblants.

- 5** La novel·la se'ns presenta com una autobiografia. Què és una autobiografia i què pretén l'autor amb aquesta?

L'autobiografia és un gènere literari en què l'escriptor, que coincideix amb el protagonista, explica la seva vida en primera persona, amb la qual cosa pretén acostar el relat al lector perquè aquest tingui la sensació que el que està llegint ha passat realment.

DURANT LA LECTURA: PRIMERA PART. Capítol I

- 1 Gulliver és molt precís en les dates d'anada i tornada a Anglaterra. Ves prenent nota i sabràs el temps exacte que va dedicar a cada un dels seus viatges i el total.**

Lil·liput: Del 4 de maig de 1699 al 13 d'abril de 1702.

Brobdingnag: Del 20 de juny de 1702 al 3 de juny de 1706.

Laputa i d'altres: Del 5 d'agost de 1706 al 16 d'abril de 1710.

Houyhnhnms: Del 7 de setembre de 1710 al 5 de desembre de 1715.

En total, 16 anys i més de 7 mesos.

- 2 Anirem establint, també, la ruta que segueix Gulliver al llarg dels seus quatre viatges. Al mateix temps, podrem saber quin era el món conegut en el segle XVIII. Ves assenyalant en un mapa mundi les referències geogràfiques que es van anomenant.**

Partirem de l'al·lusió a la seva ciutat, a Anglaterra, per veure d'on surt i on torna. En la nota primera de l'editor al lector s'anomena Redriff. Es tracta del nom antic de Rotherhithe, un districte al sud de la ciutat de Londres. És un important port del riu Tàmesi per iniciar les travessies marítimes. D'aquí va sortir el famós vaixell *Mayflower*, en què un grup de puritans van partir cap a Nova Anglaterra, nom que es va donar a les colònies britàniques de l'Amèrica del Nord, l'any 1620.

Quan tornen, els vaixells arriben als Downs, tal com es diu al final de la segona part. Es tracta de la zona costanera situada al sud-est d'Anglaterra, al litoral de Weald, regió de Kent. Des de l'any 2011, el South Downs va ser declarat parc nacional. És on hi ha les famoses roques blanques de Dover, un penya-segat calcari de 300 metres d'altura, que és el primer que es veu en acostar-se a Anglaterra des del canal de la Mànega, estret que separa la Gran Bretanya de França.

En el capítol I de la primera part, hi ha referències a l'Orient Mitjà, a les Índies Orientals i Occidentals, als mars del Sud i a la Terra de Van Diemen.

L'Orient Mitjà comprenia el que avui són els països de Turquia, Síria, l'Iran, l'Iraq, Jordània, Israel, el Líban i l'Aràbia. Per aquests mars havia navegat en Gulliver abans d'emprendre el primer viatge —el que a nosaltres ens ocupa— a les Índies Orientals. Aquestes corresponen al que avui és Àsia, l'Índia, la Xina, el Japó, les Filipines i altres illes d'Indonèsia aleshores conegudes, com ara les Moluques i les Mariannes, del llunyà Orient.

En el segon viatge, el seu vaixell torna a aquestes latituds, ara a Surat, a l'Índia, i a la tornada surt del Japó o, talcom llavors era conegut, Cipango. En el camí d'anada cap a les Índies Orientals, l'Índia, es fa referència en aquest segon viatge a l'illa de Madagascar, al sud-est de l'Àfrica, pas obligat en aquesta ruta de

les espècies, a l'altre costat del cap de Bona Esperança, des que el mariner portuguès Vasco da Gama el costegés el 1497 per arribar a aquells remots països.

En el tercer viatge, el vaixell surt cap a Tonquín, aleshores a la Xina o Catai, que avui pertany al Vietnam. A més, s'anomenen les altres illes d'Indonèsia conegudes. Més al sud hi ha la Terra de Van Diemen —que també s'esmenta—, una illa situada al sud-est d'Austràlia, descoberta pel mariner holandès Abel Tasman el 1642. Des del 1855 es la va començar a anomenar Tasmània. Forma part d'Austràlia, que sembla que va ser descoberta pels francesos cap al 1530, però no es té cap referència d'aquesta terra fins al 1606, en què els exploradors espanyols, viatjant pels mars d'Oceania, van desembarcar-hi i la van anomenar Austràlia de l'Esperit Sant, en honor a la casa d'Àustria regnant a Espanya. Més tard, es va comprovar que aquesta terra no era veritablement Austràlia, sinó una illa de l'arxipèlag de Noves Hèbrides. Del 1616 al 1636 els holandesos sí que van arribar al litoral del gran continent australià, i el van anomenar Nova Holanda. El 1642, Abel Tasman va completar el descobriment amb Tasmània. El 1770, el capità Cook va explorar tota la costa sud-oriental i la va anomenar Nova Gal·les del Sud i la va reclamar per a Anglaterra. Aquest famós mariner anglès va recórrer els mars de la Polinèsia i va anar fent nous descobriments. De totes maneres, Gulliver, en el capítol III de la segona part, avisa els geògrafs i els cartògrafs del seu temps de la necessitat de revisar els mapes i les cartes de navegació, perquè entre el Japó i Califòrnia hi havia altres terres no constatades fins aleshores.

Finalment, en el quart viatge, Gulliver es dirigeix a la península de Yucatán, a Mèxic, i diu que es va veure obligat a parar a les illes Barbados, al mar de les Antilles. Estem situats en ple Carib, a l'Amèrica Central. El primer nom que van donar els espanyols a les noves terres descobertes va ser el d'Índies Occidentals, per distingir-les de les Índies Orientals, ja que Colom creia que hi havia arribat realment el 1492. Més tard, el 1507, el nou continent va ser anomenat Amèrica per Amerigo Vespucci, el mariner italià que va treballar per a les corones espanyola i portuguesa i que va fer quatre viatges al Nou Món. És de camí cap allà que Gulliver passa per les illes Canàries, ja que calia arribar fins aquelles illes per deixar-se portar pels vents alisis.

DURANT LA LECTURA: PRIMERA PART. Capítol II

- 1 El rei de Lil·liput aconsella a Gulliver que es guanyi el seu poble amb el seu «comportament discret». Feu, entre tota la classe, un decàleg de normes de cortesia, urbanitat i convivència, que responguin a aquest criteri.**

Resposta lliure.

- 2 Als funcionaris públics que escorcollen Gulliver els crida molt l'atenció la importància que aquest dona al seu rellotge –«el déu a qui l'Home-Muntanya adora». Com deuen mesurar ells el temps? Creus que el rellotge esclavitzava l'home? Dona la teva opinió i contrasta-la amb la dels teus companys.**

L'home primitiu se servia del Sol, la Lluna, les estrelles i les estacions de l'any per dividir i mesurar el temps, però la cerca de l'exactitud va portar els astrònoms de Babilònia, cap al 2000 aC, a dividir el dia en 24 hores o parts, i cada una d'aquestes, en 60 porcions o minuts. Els egipcis dividien el dia en 12 parts. Quan a Europa es van començar a construir rellotges en el segle XIII, es va optar pel sistema de Mesopotàmia. El rellotge antic més conegut és el solar, que ja usaven els egipcis el 1500 aC, i que encara avui continuem veient en algunes façanes. També hi havia un rellotge d'aigua i un altre de similar de sorra, els quals feien passar l'aigua o la sorra d'un recipient a un altre, de manera que el nivell d'aigua o de sorra indicava el pas de les hores. Cap al 1300 va aparèixer a Europa el rellotge mecànic. No se'n coneix l'inventor, però sí la complexitat del seu funcionament, que es basava en unes rodes que giraven mitjançant una corda de la qual penjava un pes. El primer rellotge públic que marcava les hores va ser construït a Milà el 1335. Entre els més interessants hi ha l'astronòmic de l'Ajuntament de Praga, del segle XV, que encara avui podem admirar. El 1658, l'holandès Christian Huygens va inventar el rellotge de pèndol, que, poc després, el 1670, va perfeccionar el rellotger anglès William Clement, fins que va arribar al rellotge de paret de caixa allargada que tots hem vist en algun museu o en alguna casa antiga.

El rellotge que porta Gulliver és un rellotge de butxaca, que penja d'una cadena i generalment s'agafa amb una argolla en un trau de l'armilla o es desa a la butxaca. El primer es va fabricar el 1504 a Nuremberg (Alemanya). Després, van ser els suïssos els que es van convertir en els principals artesans d'aquets tipus de rellotge. Cap al 1900 aquest rellotge va decaure en favor del rellotge de polsera. Actualment, Suïssa i el Japó són els pioners en la fabricació de rellotges, tant digitals com electrònics.

A Espanya, la primera referència a la mesura del temps es troba en els *Libros del saber de astronomía*, del rei Alfons X, el Savi, en el segle XIII.

Resposta lliure a la segona pregunta.

3 El tabac es va començar a fumar a Europa a la cort de França, en l'any 1560; la reina Caterina de Mèdici en fou una gran àvida consumidora. Busca la història d'aquest producte, que és molt interessant. Després, organitzeu un col·loqui sobre el consum de tabac entre els joves.

La primera terra que Colom va trepitjar quan va arribar a Amèrica el 12 d'octubre de 1492 va ser l'illa de San Salvador, a les Bahames. Va veure els indis fumant fulles d'una planta i empassant-se el fum. Aquesta planta la van anomenar més tard tabasco, perquè s'havia trobat, també, en aquesta població del Yucatán mexicà. El 1518, el missioner espanyol fra Romano Pone va enviar a l'emperador Carles V llavors de la planta, i aquest va ordenar conrear-les a Espanya, amb la qual cosa es va introduir a Europa. Va ser l'any 1560, però, quan el diplomàtic francès Jean Nicot va donar a conèixer aquesta a la reina Caterina de Mèdici com un producte de propietats medicinals o curatives, i ella va ser la primera a usar-lo polvoritzat, és a dir, *râpé*, que en francès significa 'ratllat', i aspirat pel nas. Sir Walter Raleigh (1552-1618) el va introduir a la cort d'Isabel I d'Anglaterra el 1585. A partir d'aquell moment, el seu consum es va generalitzar i es va estendre a la resta del món.

La participació en el col·loqui és lliure.

DURANT LA LECTURA: PRIMERA PART. Capítol III

- 1 Si ets bon dibuixant, dibuixa un vaixell de vela com els vaixells mercants en què viatjava Gulliver i escriu-hi el nom de les parts que el componen. Els pots buscar en un diccionari enciclopèdic o a internet. Si et costa de dibuixar, pots buscar el dibuix complet a internet.**

Tipus de vaixells utilitzats en el segle XVIII:

Fragata: Era el vaixell del transport comercial per excel·lència. Podia carregar 250 tones o més. Tenia 130 metres d'eslora, tres pals i les veles quadrades. La seva dotació era de 45 homes. També podia portar canons (fins a 50). Va desaparèixer a finals del segle XIX. La seva velocitat podia oscil·lar entre 15 i 18 nusos, mesura nàutica que equival a una milla marina, és a dir, a 1.852 metres per hora. Avui se'n conserva el nom per als vaixells destinats a servir d'escorta.

Corbeta: És una nau de càrrega o de guerra, més lleugera que la fragata, que s'utilitzava en els segles XVIII i XIX. Si era de guerra, podia portar 16 canons per banda. Avui dia, es continuen anomenant així els vaixells de vigilància, escorta a combois, exploració, etc.

Galió: Era com la galera del segle anterior, però més gros. Transportava mercaderies entre Europa, Amèrica i Àsia.

Vaixell de línia: Era un vaixell de guerra, una autèntica catedral flotant, amb tres bateries o bandes de canons, que sumaven fins a cent. Tenia tres pals i les veles quadrades. El timó es va modificar i va adoptar la forma de roda per facilitar-ne el maneig.

- 2 La reina jura venjar-se per la manera com Gulliver ha apagat el foc del palau reial. Creus que és justificat el que va fer? Què hauries fet tu en el seu lloc?**

Respostes lliures.

DURANT LA LECTURA: PRIMERA PART. Capítol IV

- 1 A partir del que diu Gulliver, respon a aquestes preguntes: Què ha de prevaler a l'hora que un empresari concedeixi un lloc de treball: l'honradesa del sol·licitant o la seva capacitat i intel·ligència per fer la feina? Per què?**

Respostes lliures.

- 2 Sortosament, l'educació s'ha generalitzat avui com un dret de totes les classes socials. Quin paper aconsegueix en la nostra societat? Afecta només l'escola o també la família?**

El 10 de desembre de 1948 l'Assemblea General de les Nacions Unides va aprovar la Declaració Universal dels Drets Humans, en l'article 26 de la qual es reconeix el dret a l'educació de totes les persones, la gratuïtat i l'obligatorietat en els nivells elementals, la igualtat d'oportunitats a l'accés als estudis superiors i el dret dels pares a triar el tipus d'educació que volen per als seus fills. Se'n concreta l'objectiu com el ple desenvolupament de la personalitat humana i el respecte a les llibertats fonamentals. En el mateix sentit, la Declaració dels Drets del Nen, proclamada a Ginebra el 1924 i ratificada per l'Assemblea de l'ONU el 1959, va ser acceptada per 194 països del món el 20 de novembre de 1989, i va assumir el dret de la infància a sobreviure, prosperar, aprendre, créixer i fer escoltar les seves veus. A Espanya, l'esperit dels dos tractats està inclòs en la Constitució del 1978, concretament en l'article 27.

No tots els infants i els adolescents del món, però, tenen accés a l'educació; actualment hi ha més de cent milions d'infants que no estan escolaritzats. Segons un informe de l'ONU, un 30% dels nens sense accés a l'educació viuen a l'Àfrica; un 10%, a l'Àsia i un 36%, a l'Amèrica Llatina. Les causes són múltiples: falta de mitjans per part dels governs, llunyania de les escoles a les zones rurals i, la principal: el treball infantil. El país que no promou l'educació de la seva població està abocat al subdesenvolupament i al sotmetiment a altres països, que el faran servir com a mà d'obra barata.

Pel que fa a la segona pregunta, en català la paraula *educació* es refereix tant a l'àmbit de l'escola com al de la família, però, en anglès, es distingeixen molt bé les dues facetes: *education* correspon a l'àmbit escolar i *upbringing* correspon al familiar, a l'educació que els infants i el joves han de rebre a casa, i totes dues són complementàries.

DURANT LA LECTURA: PRIMERA PART. Capítol V

- 1** Hem vist alguns tipus de documents jurídics i administratius com per exemple, un inventari o l'acta d'acusació contra Gulliver. Redacta una sol·licitud de feina per a les vacances. Imagina't que has vist, en un diari, una oferta de feina d'una determinada empresa i que el lloc t'interessa. Pensa que de la bona presentació del teu escrit depèn que et seleccionin o que et rebutgin.

Recomanacions:

- a) No confonguis la sol·licitud amb una carta.
- b) Adjunta-hi el currículum.
- c) Pots buscar-ne un model a internet.

- 2** Creus que el rei de Lil·liput ha estat just amb Gulliver? Quina conclusió has tret de la seva experiència al país dels nans?

esposta lliure.

DURANT LA LECTURA: SEGONA PART. Capítol I

- 1 Les tempestes i els vents huracanats eren un flagell per als vaixells de vela. Busca els noms dels vents en català i les seves característiques, i, també, algunes dades sobre els vents més coneguts del món.**

Els noms dels vents en català són aquests: tramuntana, gregal, llevant, xaloc, migjorn, garbí o llebeig, ponent i mestral.

Tramuntana: És un vent fort i fred que ve del nord; és d'origen polar i és relativament freqüent als Països Catalans, especialment durant els mesos d'hivern. Bufa, sobretot, a la plana del Rosselló (Catalunya Nord), a l'Empordà i a l'illa de Menorca.

Gregal: És un vent de la Mediterrània que pot bufar en els moments que una àrea de baixa pressió es desplaça cap al sud de Malta i causa un vent del nord-est fresc i fort que afecta aquesta illa. També afecta altres illes i territoris del Mediterrani occidental.

Llevant: És un vent de l'est, humit i fred, que, segons l'època de l'any i la situació en altura, pot provocar nevades en cotes molt baixes. Als Països Catalans, el llevant és un vent humit, ja que prové del mar.

Xaloc: És el vent calent que ve del sud-est. No és gaire freqüent als Països Catalans i, les poques ocasions en què bufa difícilment passa de moderat. Tot i això, és un vent ben conegut als indrets mariners per les onades de calor que sol dur, ja que arrenca del nord d'Àfrica i del Sàhara.

Migjorn: És el vent que prové del sud. Als Països Catalans, el migjorn no es considera bo ni per a la pesca ni per a la navegació, i, com que és poc freqüent, sovint se'l confon amb els seus veïns: el xaloc i el garbí.

Garbí: És el vent càlid de component sud-oest. L'aparició d'aquest vent anuncia l'arribada de la depressió que l'origina i moltes vegades va acompanyat de pluges fortes.

Ponent: És un vent relativament freqüent als Països Catalans. Pot arribar a bufar amb ventades moderades i fortes. Tot i que de vegades pot ser un vent fred, sovint arriba a les nostres contrades reescalfat després d'haver travessat tota la península Ibèrica. A l'estiu, pot ser molt càlid. El que sí que és comuna, però, és la seva sequedat.

Mestral: És el vent procedent del nord-oest. És un vent sec i violent, temut pels agricultors i els mariners.

A nivell planetari, aquests són els vents més coneguts:

Alisis: Són vents fixos que bufen a les latituds intertropicals— el tròpic de Càncer i el tròpic de Capricorn— és a dir, a la zona intermèdia de la Terra que l'equador divideix en dos hemisferis. A l'hemisferi nord els alisis bufen cap al nord-est i, a l'hemisferi sud, cap al sud-est. Per això eren utilitzats pels vaixells

per travessar l'Atlàntic en anar a Amèrica i tornar-ne. També els feien servir per travessar el Pacífic.

Xaloc: Aquest vent sorgeix d'una massa d'aire tropical seca i càlida que procedeix del nord d'Àfrica i corre cap al nord-est; travessa el mar Mediterrani fins a arribar a les costes del sud d'Europa. Pot aconseguir una velocitat de 100 km/h. Generalment, arrossega pols vermella del Sàhara i acostuma a causar tempestes.

Vents de l'oest: Són vents també fixos i globals, que es mouen a les zones temperades.

Monsons: Són vents que afecten Àsia i l'oceà Índic. Es generen per la diferència de temperatura entre la terra i el mar; segons que vagin de terra a mar o de mar a terra, seran secs o plujosos, coincidint amb l'hivern i l'estiu. Poden produir pluges molt abundants i persistents, i originar grans inundacions.

El vent pot tenir també efectes destructius quan es converteix en huracà. Curiosament, s'acostuma a posar-los nom de dona per ordre alfabètic. L'huracà Katrina va arrasar Nova Orleans el 2005 i el Sandy va causar estralls des del Carib —Colòmbia, Veneçuela, Haití— fins a Nova York, el 2012. Aquests dos han estat els més devastadors fins ara; no obstant això, de nou, a finals de l'estiu de 2017, una altra sèrie de tifons va arrasar durament el Carib i el sud dels Estats Units, amb vents superiors als 300 km/h. Els científics consideren que aquests tipus de vent són deguts a l'escalfament global del planeta. Molt units als huracans, hi ha els tornados, que són núvols en forma d'embut, l'extrem més estret dels quals toca la superfície de la terra, i es desplacen a gran velocitat. Si es formen al mar, s'anomenen trombes marines. Els pitjors que s'han registrat en els últims cent anys han estat el del 1925 als Estats Units, que va afectar tres estats —Missouri, Illinois i Indiana— i va deixar 700 morts, i els de Bangla Desh, el 1969 i el 1989, que van ocasionar 923 i 1.300 morts, respectivament. Els Estats Units i l'Índia són les zones de més alt risc del món.

2 Com que Gulliver no entén les persones amb qui es troba, utilitza gestos i senyals per fer-se entendre. Quins avantatges i quins inconvenients té el llenguatge no verbal respecte del verbal?

Segons els sociòlegs i els psicòlegs, quan parlem, només el 7% del nostre missatge es basa en el llenguatge verbal; el 38% és vocal (intensitat, to i matisos) i un 55% es basa en senyals i gestos. El component verbal comunica informació i el no verbal estats d'ànim i actituds personals. Molts gestos són comuns en la majoria dels països. Els gestos bàsics són els més generals. Tenen l'avantatge que són gairebé universals: així, fer un petó a la cara és senyal d'afectivitat; el dit a la boca significa menjar; moure el cap, sí o no; arronsar-se d'espatlles, ignorància, dubte o indiferència; arrufar les celles, enuig; caminar dret, seguretat en un mateix; caminar amb les mans a les butxaques i l'esquena encorbada, abatiment. Alguns els hem adquirit dels animals; per exemple, ensenyar les dents és senyal d'agressivitat. De totes maneres, no tots els gestos

són entesos de la mateixa manera a tot arreu. Per exemple, els pobles esquimals se saluden fregant-se el nas; els homes russos es fan un petó a la boca; el polze cap amunt significa OK, bé, però a Rússia, a Grècia i a l'Iran és un insult obscè; fer la V amb els dits és senyal de victòria, però a Austràlia i a Nova Zelanda és un insult; mirar als ulls la persona amb qui s'està parlant denota interès sexual a l'Orient Mitjà i l'Àsia; mastegar xiclet a Singapur és una violació de les normes socials i està penalitzat amb la presó; tocar el cap a algú als països asiàtics és un gest irrespectuós, ja que per als budistes aquesta part del cos és sagrada. D'altra banda, el desavantatge del llenguatge gestual és que el seu camp de referència és molt limitat.

Avui dia, amb l'ús d'internet, s'han generalitzat les emoticones. Es tracta d'una cara que representa una emoció; de fet, el seu nom significa 'emoció + icona'. Es fan servir en el llenguatge electrònic. El codi Morse ja incloïa diversos nombres amb significats emocionals des de mitjan segle XIX; així, el nombre 73 significava 'amor i petons', i després aquest significat el va tenir el 88. El 1881 la revista nord-americana Puck va publicar quatre emoticones, rialla, melancolia, indiferència i sorpresa, amb un canvi fonamental a la boca (arc amb extrems cap amunt, arc amb extrems cap avall, línia recta o cercle). Avui, hi ha centenars d'emoticones i se'n continuen inventant de noves.

- 3 Creus que demostrar por davant d'un animal ferotge és la millor manera perquè ens persegueixi o ens ataquï? Explica alguna experiència que hagi tingut relacionada amb aquest fet.**

Resposta lliure.

DURANT LA LECTURA: SEGONA PART. Capítol II

- 1 Gulliver és obligat a treballar fins a l'explotació per un amo ambiciós i sense consciència. Aquesta situació la viuen, avui, milions de persones al món que treballen en condicions infrahumanes per a petites i grans empreses. Què n'opines?**

Suggeriment: Cal tenir en compte que potser el nostre punt de vista no coincideix amb el de les persones que fan aquestes feines, per a les quals són el seu únic mitjà de subsistència.

Algunes dades: La Revolució Industrial va fer que milers d'emigrants anessin del camp a les ciutats disposats a ser mà d'obra. Al principi, la seva situació va ser miserable —molta feina, males condicions dels locals, horaris de sol a sol, sous ínfims—, però, a poc a poc, es van anar organitzant en agrupacions o sindicats i van sorgir les primeres manifestacions de protesta i les vagues per reclamar millores. Els estats van haver d'intervenir, i el punt de partida en la regulació de les condicions laborals el va marcar la llei anglesa del 1802; França la va seguir el 1848; Espanya, el 1903, va crear l'Institut de Reformes Socials... També l'Església va intervenir a través d'encícliques, com ara la *Rerum Novarum* del 1891, que va advocar per l'establiment d'un horari laboral regular i per la regularització del treball femení i infantil; així mateix, va reclamar un salari digne i un tracte just per part del patró. El 1919, en acabar-se la Primera Guerra Mundial, el dret al treball es va plasmar en la creació de l'Organització Internacional del Treball (OIT). Aquest dret inclou també la protecció del treballador davant dels riscos d'accidents laborals, les malalties, les vacances, la vellesa i la indemnització per acomiadament.

Totes les constitucions dels països recullen aquests aspectes, els quals a Espanya, per exemple, es desenvolupen en l'Estatut dels Treballadors.

Quant al treball infantil, en la Declaració dels Drets del Nen, aprovada a Ginebra el 1924 i ratificada per l'Assemblea de l'ONU el 1959, queda clar que el nen ha de ser protegit contra tota forma d'abandonament, maltractament o explotació, i, a més, ha de tenir el dret i l'obligació de rebre educació gratuïta fins a 14 anys. La Constitució Espanyola recull els dos aspectes en els seus articles 39 i 27. Malauradament, això no passa en molts països del Tercer Món, en els quals els nens són obligats a treballar i no van a l'escola. Unes quantes ONG, com ara Save the Children, Aldeas Infantiles, SOS, s'encarreguen de protegir-los, de buscar-los una família i de vetllar perquè tinguin una instrucció que els permeti portar una vida digna en un futur.

2 Les agressions que Gulliver pateix per part del brivall que li llança una avellana com també del nan de la cort, poden ser considerades actes de violència. Pot ser hagi presenciat alguns casos d'assetjament escolar. Parleu d'aquest tema entre tots i, sobretot, plantegeu-vos aquesta pregunta: Què cal fer si veieu o coneixeu algun cas de *bullying*?

Quan es parla d'agressió, maltractament o violència, s'acostuma a fer referència a les dones, i a excloure els homes, els nens o els ancians. En tots els països, rics i pobres, les dones són víctimes d'assassinats, violacions, tràfic de persones i maltractaments, però també els homes ho poden ser, i no solament en l'àmbit domèstic (també es donen casos d'explotació laboral, prostitució forçada, tortura en temps de guerra o discriminació per la seva orientació homosexual).

El 20 de desembre de 1993 les Nacions Unides van ratificar la Declaració sobre l'eliminació de la violència contra la dona, que van considerar un greu atemptat contra els drets humans, i el 25 de novembre de 1999 es va establir el Dia Internacional de l'Eliminació de la Violència contra la Dona. El 2002, Espanya va aprovar la Llei integral contra la violència de gènere per protegir les dones, i recentment, el 2017, es va aconseguir un gran pacte d'estat entre tots els partits polítics sobre aquesta greu xacra, en un país on cada any es produeixen unes 500 agressions, de les quals només un terç són denunciades, i les víctimes mortals oscil·len entre les 60 i les 80. El 2004, el Regne Unit va fer el mateix amb l'Organic Law against Genre Violence. El 2008, l'ONU va endegar una campanya perquè abans del 2015 tots els països haguessin adoptat lleis referents a aquest tema i, fins i tot, va publicar un manual de legislació sobre la violència contra la dona.

Els informes que fa l'Unicef sobre els nens són esborronadors; en el món 6 de cada 10 nens entre 2 i 14 anys pateixen maltractament cada dia; ho veiem sovint en els telenotícies. En països tan propers com ara la Gran Bretanya, més de 15.000 nens han de ser atesos cada any després de patir una agressió, i és que en les famílies es considera normal el càstig físic. En els últims temps, s'està portant a terme una campanya contra el matrimoni infantil, que ascendeix a 14 milions de nenes obligades a casar-se abans dels 18 anys, i en alguns països, com ara Somàlia, aquest nombre ascendeix al 45%. En 29 països musulmans, el 98% de les nenes —uns 140 milions— són sotmeses a l'ablació o mutilació genital. D'altra banda, els nens també són víctimes de les guerres —a Síria n'han mort més de 10.000 i al Congo hi ha més de 30.000 nens soldat.

Pel que fa a l'assetjament escolar o *bullying*, en el Codi Penal espanyol no hi ha cap article que reculli aquest delictes, de manera que queda inclòs en l'article 173.1, sobre el «tracte degradant». Si es tracta de majors de 18 anys, es castiga amb una pena de presó que pot anar de sis mesos a dos anys. Si l'assetjament és a un menor, s'aplica l'article 8 del Reial Decret 732/1995 del 5 de maig —Drets i deures dels alumnes i normes de convivència als centres—, que assenyala els òrgans de direcció dels centres escolars com a responsables de les mesures. Si el cas és d'extrema gravetat, ha de ser denunciat a la justícia. En cas que l'assetjador tingui menys de 14 anys, hi ha d'intervenir la Fiscalia de Protecció de Me-

nors, i si l'assetjador té més de 14 anys però no arriba a la majoria d'edat, hi intervé el dret penal a través de la Llei orgànica de responsabilitat penal del menor.

En el Regne Unit, des del 1994, s'han elaborat normes contra l'assetjament escolar i el ciberassetjament, però semblen insuficients i els pares reclamen més atenció. El 2009, el govern va iniciar una campanya per aturar el **bullying** contra els nens discapacitats. La Llei d'educació del 2006 deixa clar que són els directors dels centres els responsables de les mesures de convivència i comportament. Als Estats Units, des del 1999, els diferents estats han anat incorporant normes contra l'assetjament escolar; l'últim a fer-ho va ser l'estat de Montana, el 2015.

La participació en el col·loqui és lliure.

- 3 El nan va rebre uns quants assots pel que havia fet a Gulliver. Què opines sobre les bufetades que els pares donen als fills o sobre els càstigs que els posen? I de les esbroncades que claven els docents o dels càstigs que imposen als alumnes? Es poden considerar una agressió? Estan justificats, en alguns casos? Contrasta la teva opinió amb la dels teus companys.**

Resposta lliure.

DURANT LA LECTURA: SEGONA PART. Capítol III

- 1 La descripció que es fa dels pidolaires de la ciutat és molt negativa i contrasta amb la que es fa de Lil·liput. Recorda que hi ha diversos tipus de descripció: realista, impressionista, expressionista... Tria la que prefereixis i fes una descripció d'alguna cosa o d'algun llibre.**

Tipus de descripcions:

a) Realista: és objectiva, detallada i ordenada. Pot coincidir amb una fotografia o amb la definició o la descripció científica que hi ha en una enciclopèdia. Per exemple, la caixa de Gulliver.

b) Impressionista: s'hi destaquen les sensacions (color, llum, olor, so, tacte, gust) que ens provoquen els objectes que contemplem. Per exemple, el jardí del palau.

c) Expressionista: interessa destacar els aspectes més negatius del que s'observa. Es pot arribar a deformar la persona, l'animal o l'objecte descrit fins a la caricatura. Per exemple, la granota que salta a la barca de Gulliver.

- 2 Els gegants són éssers mitològics que apareixen sovint en la literatura. En recordes cap? Pots explicar oralment les seves gestes als teus companys?**

Suggeriments: Si penses fer una exposició oral a classe, prepara't abans unes notes i un guió que serveixin de suport a la teva explicació.

Algunes dades: Un gegant conegut per tots és Polifem, el famós ciclop d'un sol ull al front, pastor de gegantines ovelles, que feia servir un pi com a bastó i que és vençut amb la seva astúcia per Ulisses en l'*Odissea d'Homer*. Aquest ésser deforme i horrorós estava enamorat d'una nimfa del bosc, Galatea, molt bella i delicada, però ella estimava Acis, fill del déu Pan. Polifem, gelós, li va llançar una roca, amb la intenció d'esclafar-lo, però Galatea, en l'últim moment, el va transformar en un rierol. Així ho explica Luis de Góngora (1561-1627) en la seva magnífica *Fábula de Polifemo y Galatea*.

Hi ha altres gegants famosos, però. D'on prové aquesta creença? L'home primitiu estava sotmès a les forces ferotges de la natura naixent: pluges torrencials, tempestes, erupcions, terratrèmols, sismes submarins, huracans, focs devastadors, etc., hecatombes que ell no era capaç d'explicar i que va divinitzar per intentar atreure el favor dels déus. Així, per exemple, no li va ser difícil donar forma de gegant amb un ull al front, a un volcà; també el dimoni és representat sovint, en la tradició cristiana, amb un sol ull al mig de la cara i es considerat senyor dels inferns; és a dir, del món subterrani o inframon.

Igualment, crida l'atenció que el rei de Lil·liput fa posar en Gulliver com si fos el colós de Rodes una de les set meravelles del món antic, i ordena al seu exèrcit

que desfilí per sota de les seves cames, igual que feien els vaixells en entrar al port d'aquesta famosa illa grega. El mateix Gulliver diu que era més alt i corpulent que la resta dels seus súbdits, i que per això imposava respecte i temor. Estàtues colossals de déus, reis o herois han estat alçades per totes les civilitzacions; per exemple, la de Rodes, les dels faraons a Egipte o les dels moais a la llunyana illa de Pasqua. I encara avui ho continuem fent; és el cas dels Sagrats Cors que protegeixen des del cim moltes ciutats (Rio de Janeiro, Barcelona o Sant Sebastià), o de les estàtues eqüestres dels reis que hi ha a les places. Simbolitzen el poder absolut i sobrenatural, la seva força invencible o la seva essència immortal.

En la mitologia clàssica destaca Hèracles, un semideu; és a dir, fill d'una deessa i d'un mortal, únic ésser capaç d'enfrontar-se als gegants, cosa que suposa una crida a l'heroisme de l'home, el qual, per triomfar sobre el mal, no ha de comptar només amb l'ajuda dels déus, sinó també amb el seu propi esforç. Així, la meitat dels seus dotze treballs consisteixen precisament en això. N'és un exemple el seu enfrontament amb el gegant Gerió, que tenia tres caps i habitava a Tartessos, a la desembocadura del Guadalquivir i a les maresmes de Huelva, a l'altre costat del Mediterrani, el mar conegut; en record del seu pas per allà, va fer erigir les columnes d'Hèrcules, que marquen l'estret de Gibraltar. Així mateix, en la Bíblia trobem un altre enfrontament famós: el del rei israelita David contra el gegant filisteu Goliat. David, amb intel·ligència i astúcia, aconsegueix matar Goliat d'una pedrada amb la seva fona i salva el seu poble de l'atac enemic.

Hem anomenat tres gegants: Polifem, Gerió i Goliat; un heroi mític, Hèracles, i un colós, (el de Rode)s. Us animem a ampliar aquesta llista.

3 L'execució a què assisteix Gulliver el fa estremir-se de por. Organitzeu un debat sobre la pena de mort. Investigueu quan va ser abolida i quins països encara la mantenen. Creus que pot estar justificada en algun cas?

La pena capital ha deixat de ser practicada en gairebé tots els països d'Europa excepte Bielorrússia. A Amèrica la mantenen Guatemala, la majoria dels estats del Carib i uns quants estats de l'Amèrica del Nord. A Àsia encara la conserven la Xina, el Japó, Singapur— el país que més execucions porta a terme per habitant al món, juntament amb l'Aràbia Saudita i el Pakistan, l'Índia, Indonèsia i l'Iran. A l'Àfrica també la tenen en vigor la majoria dels països àrabs i Egipte, Etiòpia, Líbia i el Sudan. En total, l'han abolida 160 països i el 2016 la mantien només 38 països. En els països on es conserva és per castigar delictes militars o de guerra, com ara la traïció, a més de l'espionatge, el crim i els delictes sexuals: per exemple, l'adulteri (les dones són lapidades) o la sodomia (que és l'homosexualitat masculina). Amb tot, el 2016 es van executar 1.032 persones al món, un 37% menys que el 2015.

Es tracta d'un tema molt polèmic. Els seus partidaris pensen que així s'evitaria el delicte o fins i tot la corrupció; els detractors opinen que així es discrimina

els més vulnerables, que no poden defensar-se. Espanya la va abolir el 1995 per a tots els delictes. El 1976 ho va fer Portugal, el 1978, Dinamarca el 1981, França el 1982, Holanda el 1984, l'Argentina el 1985, Austràlia el 1987, la República Democràtica d'Alemanya el 1992, Suïssa el 1994, Itàlia el 1996, Bèlgica el 1998, el Regne Unit... No obstant això, la tortura havia estat abolida el 1789, en redactar-se a França la Declaració dels Drets de l'Home i del Ciutadà, que va ser ratificada per l'ONU el 1948, com a Declaració Universal dels Drets Humans.

Resposta lliure a la pregunta.

DURANT LA LECTURA: SEGONA PART. Capítol IV

- 1 T'agrada la música? Toques cap instrument? Quin tipus de música prefereixes? Quin cantant solista o quin grup musical t'agrada més? Quin estat d'ànim t'ajuda a aconseguir? És important en la teva vida?**

Resposta lliure.

- 2 Creus que la guerra soluciona els problemes entre els països? Es pot justificar en algun cas? Contrasta la teva opinió amb la dels teus companys.**

Resposta lliure.

- 3 La vida del país dels gegants, et sembla que és gaire diferent de la que descriu Gulliver a Anglaterra en la seva època? I totes dues són gaire diferents de l'actual? Quines semblances establiries entre la vida en aquestes tres èpoques? Quines són les preocupacions de la societat d'avui? Compara el teu punt de vista amb el dels teus companys.**

Resposta lliure.

- 1** Gulliver continua donant mostres de la seva gran facilitat per als idiomes, ja que no té cap problema per afegir, als idiomes que parla, els dels nous països per on passa. Organitzeu un col·loqui sobre aquests temes: a) El llenguatge, determina la nostra visió de la realitat? b) Una comunitat de parlants, pot inventar-se una llengua?

Suggeriments de reflexió:

- a) El llenguatge dels esquimals o el dels samis té moltes paraules per designar els diferents estats de la neu. Per què deu ser?
- b) Les comunitats primitives van haver de posar-se d'acord per posar un nom a cada una de les coses que els envoltaven. Avui seria possible això?
- c) Avui dia, l'anglès és, sens dubte, la llengua comuna de les relacions internacionals. Si la Gran Bretanya se separa d'Europa, arran del Brexit, s'hauria de suprimir —com s'ha suggerit— l'anglès en els organismes oficials del món?

Algunes dades: L'anglès és la llengua de les comunicacions internacionals, de les relacions socials, polítiques, econòmiques, científiques..., i fins del turisme. Com en l'antiguitat ho va ser el llatí, avui dia l'anglès és la llengua «franca» del planeta i és molt útil per poder-se entendre amb les altres persones en aquesta torre de Babel.

En el món es parlen més de 6.900 llengües, de les quals només 600 tenen més de 100.000 parlants. Això suposa que la majoria s'estan perdent, sobretot entre les comunitats indígenes, els joves de les quals emigren. És una llàstima que es perdin aquestes llengües autòctones, perquè perdem el coneixement, la cultura, la història, les tradicions i tot i la manera de veure el món per part de molts pobles. Les llengües més parlades del món són les següents: el xinès mandarí, amb 900 milions de parlants; l'anglès, amb 750 milions, entre aquells que la fan servir com a primera i com a segona llengua; l'espanyol, amb 550 milions entre primera i segona llengua, i l'hindi, amb 420 milions.

Hi va haver un intent de crear una llengua comuna mundial: l'esperanto. Es tracta d'una llengua artificial ideada per l'oftalmòleg polonès Ludwig Zamenhof, el 1887, amb l'esperança que es convertís en llengua auxiliar internacional. El seu vocabulari està format sobre la base del llatí, al qual se suma el de les llengües romàniques— principalment el francès i l'italià— i, en menys mesura, l'anglès i l'alemany. Malgrat que l'invent no va tenir l'èxit que calia esperar, s'estima que actualment el coneixen dos milions de persones. Moltes universitats l'inclouen com a assignatura en els seus programes i hi ha més de 35.000 llibres escrits en esperanto, com també més de 200.000 articles publicats a la Viquipèdia també en esperanto. Zamenhof va ser presentar com a candidat al Premi Nobel de la Pau el 2009. La Unesco celebra simposis periòdics sobre l'esperanto i, fins i tot, el 2011 es va crear una emissora de ràdio a internet que

transmet les 24 hores del dia. El 2012 Google va incorporar l'esperanto en la seva llista d'idiomes. L'última notícia que en tenim és que el 2017 l'aplicació web Duolingo té més de 600.000 estudiants d'esperanto en la seva versió en anglès i més de 13.000 en la seva versió en espanyol.

La participació en el col·loqui és lliure.

2 T'has trobat mai en una situació límit? Si és així, explica la teva experiència als companys i intenta crear en ells un interès pel que expliques.

Resposta lliure.

3 La ullera de llarga vista és un instrument molt útil per a l'observació. Busca informació sobre aquest objecte i escriu en nom d'altres aparells que devien ser importants en la navegació i l'astronomia del segle XVIII.

Ullera de llarga vista: És un instrument òptic que, gràcies a un joc de lents, amplia els objectes llunyans. Era imprescindible per a la navegació i l'observació de les estrelles. Va ser inventada a Holanda per l'òptic Hans Lippershey, el 1608, i Galileu la va perfeccionar el 1610, fins a convertir-la en el primer telescopi.

Telescopi: És una ullera de llarga vista de més abast. Antigament, els objectes es veien tres vegades més a prop i nou cops més grossos. Amb el telescopi, Galileu va descobrir les muntanyes de la Lluna, les taques del Sol, els satèl·lits de Júpiter, els anells de Saturn... Després d'ell, Kepler i Newton van dissenyar la forma que ha arribat fins al nostre segle. El telescopi de més abast avui dia és el Hubble. Va ser construït el 1983 per la NASA, amb l'aportació econòmica de l'Agència Europea de l'Espai, i va ser llançat a l'espai l'abril de 1990. Gira al voltant de la Terra, fora de l'atmosfera, per evitar les turbulències i la pols, i fa una volta al planeta cada 90 minuts. Ha permès observar cossos celestes que no es podrien veure des de la Terra i, també, fer grans avenços en el coneixement de l'univers. Els astronautes de les missions espacials el reparen si cal. La NASA té a l'Observatori Lick de Califòrnia, un dels millors punts d'observació del cel— el telescopi APF (Automated Planet System)— que permetrà descobrir si hi ha altres mons intel·ligibles fora del sistema solar. Uns altres punts idonis del globus per a aquesta tasca, gràcies a la claredat del cel, són Xile, Hawaii i les Canàries (La Palma).

Esfera armil·lar: Reprodueix el sistema solar descrit per Copèrnic (1473-1543): el Sol com a centre de l'univers i els planetes coneguts girant al seu voltant: Mercuri, Venus, la Terra, Mart, Júpiter i Saturn, cada un situat en un cercle que en reproduïa l'òrbita.

Sextant: És un aparell per mesurar distàncies geogràfiques al mar. Comprèn la sisena part de la circumferència, o sigui, 60°. Ha estat un instrument clau per

determinar les coordenades; és a dir, la posició d'un punt a la superfície del mar respecte al meridià de Greenwich i a l'equador, que són els punts de referència que marquen la longitud i la latitud al planeta. El seu precursor va ser l'astrolabi medieval, que mesurava la posició dels astres i la seva altura respecte a l'horitzó. El sextant va substituir l'octant, que és un aparell similar, en forma de compàs, que obria un angle de 90° .

Compàs de proporció o peu de rei: Essencial per als mariners del segle XVIII, donava a conèixer les proporcions existents entre magnituds de la mateixa espècie.

DURANT LA LECTURA: TERCERA PART. Capítol I

- 1 Els pirates del mar han existit des de l'antiguitat. Cèsar en parla i Hèracles és perseguit per ells al Mediterrani. N'hi havia de diverses classes. Busca informació sobre la diferència que hi havia entre ells. Afegeix-hi, a més, algunes dades sobre la biografia dels dos pirates més famosos d'Anglaterra: Francis Drake i Henry Morgan.**

Convé distingir entre els diferents noms que reben els pirates:

Barbarescos: Eren berbers procedents de Barbària, al nord d'Àfrica, que feien les seves incursions pel Mediterrani, assaltaven els vaixells i agafaven ostatges per demanar rescats. Van segrestar, per exemple, Cervantes quan tornava de la batalla de Lepant i el van mantenir pres cinc anys a Alger, fins que els frares trinitaris van pagar el seu rescat i va poder tornar a Espanya.

Corsaris: Eren pirates que actuaven també al Mediterrani. També agafaven ostatges per obtenir rescats. L'expressió «patent de cors» fa referència a l'autorització que donaven els estats als vaixells per perseguir els corsaris.

Bucaners: Al principi eren aventurers que es dedicaven a caçar caps de bestiar boví als boscos del Carib, però, després del descobriment d'Amèrica, en els segles XVII i XVIII van canviar d'ofici i es van dedicar a assaltar i robar les possessions que tenien els espanyols al Nou Món.

Filibusters: Eren pirates que actuaven al mar de les Antilles, l'objectiu dels quals era, a més de robar els vaixells que passaven per allà, aconseguir la independència de les colònies espanyoles d'Amèrica, sobretot Cuba.

Quant als dos pirates famosos anglesos, Francis Drake era un navegant anglès, nascut el 1543, a l'època de la reina Elisabet I, de la dinastia Tudor. Va ser un comerciant d'esclaus, explorador, corsari, polític i vicealmirall de la Marina Real Britànica. Després de Juan Sebastián Elcano, va ser el segon mariner que va fer la volta al món el 1580, gairebé seixanta anys després que ho fes l'expedició de Magalhães. Va dirigir moltes incursions contra els interessos espanyols, tant a la Península i a les illes com a les Índies, i va atacar molts vaixells i ports, va saquejar-los, es va apoderar de les seves riqueses i va destruir els seus patrimonis. La seva figura és molt controvertida. En una època en què la catòlica Espanya havia declarat la guerra a la protestant Anglaterra pel seu suport a la insurrecció als Països Baixos i pels seus continus atacs a la flota d'Índies, la reina Isabel va ordenar al corsari Drake que atacés els vaixells espanyols, de manera que va ser considerat un pirata per les autoritats espanyoles, mentre que Anglaterra el va honorar com un heroi, ja que bona part dels botins obtinguts anava a les arque angleses. Pels serveis prestats a la corona, la reina Isabel el va condecorar i el va nomenar Sir el 1581, a la coberta del seu vaixell *Golden Hind*. Va morir de disenteria a Panamà el 1596.

Henry Morgan era gal·lès i va néixer el 1635. Fill d'un ric camperol, es va traslladar a Jamaica i allà es va associar amb els governadors anglesos i altres filibusters per atacar les possessions espanyoles a les Antilles i al Carib. El 1668 va saquejar la ciutat cubana de Puerto Príncipe, avui Camagüey, i a continuació va fer el mateix a Porto Bello, a Panamà, i a Cartagena de Indias i a Maracaibo, a Colòmbia, el 1669 i es va atrevir finalment a atacar Panamà el 1670. Entre els anys 1667 i 1670 es van signar diversos tractats entre Espanya i Anglaterra per posar fi a les hostilitats entre les dues potències i fomentar les relacions comercials, però els intents d'Espanya per recuperar Jamaica per la força van servir d'excusa a Morgan per tornar a atacar. El 1674, el rei Carles II el va nomenar Sir i va ocupar el càrrec de tinent governador de Jamaica, on es va dedicar a perseguir els bucaners de la zona. Va morir a Jamaica el 1688.

2 L'«enorme cos opac» que Gulliver veu al cel i que s'acosta a l'illa avui l'anomenarien OVNI. Si t'interessa el tema, busca informació sobre aquests objectes voladors i comenta amb els teus companys el que n'hagis sentit a dir. Creus que els extraterrestres visiten la Terra?

Ja saps que OVNI significa 'objecte volador no identificat'; en anglès, la seva sigla és UFO, "unknown flying object"; és a dir, "objecte volador desconegut".

Segons alguns autors, els carros dels déus, per exemple, el del déu Apol·lo de la mitologia clàssica grega o romana, els núvols de foc, les espases voladores o els discos solars a què s'al·ludeix en el *Ramayana* hindú (segle III aC), o el carro de foc que va veure el profeta Ezequiel en la Bíblia podrien haver estat ovnis. De qualsevol manera, ja a finals del segle XIX, astrònoms i científics plantejaven la hipòtesi d'éssers intel·ligents a Mart que poguessin visitar la Terra. El mite va començar a propagar-se des de mitjan segle XIX pels mitjans de comunicació, sobretot arran de l'èxit obtingut per la retransmissió de *La guerra dels mons*, el 1938, pel guinista i director nord-americà Orson Welles, que va causar el pànic entre els oients. L'interès per part dels governs va anar decaient a mesura que s'anava trobant explicació a aquests fenòmens, però en la literatura popular, per contra, va créixer, ja que el tema extraterrestre atrau molt la gent.

El primer cop que es va veure un d'aquests fenòmens va ser el 1947: un pilot nord-americà va veure una formació de nou objectes en forma de bumerang al cel, a l'estat de Washington, que volaven a més de 1.500 km/h. Ho va comentar a un periodista i aquest va donar a conèixer el fet; va comparar el fenomen amb un platet que rebotava contra una superfície i el va anomenar «plat volador». Després d'aquest, es van multiplicar els casos de persones que veien fenòmens semblants. Si, a tot això, hi unim el fet que alguns escriptors pseudocientífics, com ara Erich von Däniken, mantenen que les grans civilitzacions del passat van rebre l'ajuda extraterrestre per fer les seves obres ciclòpies, ja tenim plantejat l'enigma. El cert és que no s'han trobat evidències, i els carros de foc, les fades o els éssers amb escafandres han de ser considerats metàfores. Molts dels objectes vistos eren globus aerostàtics llançats per les potències, sobretot els Estats

Units i Rússia, per espiar els països enemics. La gent, però, continuava veient els visitants d'altres planetes, i, fins i tot, hi tenia contacte, fins al punt d'arribar a ser abduïts, o sigui, conduïts per ells a les seves naus per implantar-los determinats dispositius. En els últims anys, sembla que aquesta obsessió ha decaïgut, i és que hi ha una estació espacial instal·lada a fora del planeta, diversos satèl·lits de comunicació que el circumden i naus espacials que solquen l'espai.

Pel que fa a l'estat espanyol, les aparicions d'ovnis es constaten des del 1826, quan el *Diario de Cádiz* va publicar la notícia el 6 de març segons la qual un «bòlid celeste» havia estat vist sobre Campo de Criptana, a Ciudad Real; el 1851 se'n va veure un altre a Villaviciosa de Odón (Madrid) que els experts van qualificar del fenomen òptic conegut amb el nom d'halo lunar. El 1947 un altre objecte va creuar el cel d'Albacete i va ser vist per molts testimonis, i, el 1976, a les Canàries es va veure un objecte, durant més de 40 minuts, que els tècnics en la matèria van justificar com un míssil llançat des d'un submarí nord-americà durant unes proves balístiques. El més sorprenent de tots els casos, però, va ser el que va tenir lloc a Manises, l'11 de novembre de 1979, quan un avió de passatgers va haver de fer un aterratge d'emergència a l'aeroport d'aquesta població valenciana, ja que un objecte no identificat es va creuar en el seu camí. Avisades les autoritats, un caça de l'exèrcit el va perseguir durant una estona sense èxit. Els documents classificats sobre ovnis es van fer públics en els anys noranta i dels més de 120 casos constatats entre el 1962 i el 1995, es pot dir que només dos són realment inexplicables.

Resposta lliure a la pregunta.

DURANT LA LECTURA: TERCERA PART. Capítol II

1 Busca a internet els invents que es van fer a l'època de Jonathan Swift (primera meitat del segle XVIII) i dona detalls del que et sembli més important. Saps quins invents ha aportat l'estat espanyol al món?

1709: Bartolomeo Cristofori (1655-1732) va construir el primer piano.

1714: Daniel G. Fahrenheit (1686-1736) va inventar el termòmetre de mercuri.

1717: Edmond Halley (1656-1742) va provar amb èxit la campana per bussejar; va baixar fins als 55 peus (17 metres) de profunditat.

1736: L'explorador francès Charles Marie La Condamine (1701-1774) va descobrir a l'Amèrica del Sud el cautxú, base de la fabricació de la goma i la pega.

1753: Benjamin Franklin (1706-1790) va inventar el parallamps.

L'alumne triarà aquell invent sobre el qual vol donar més detalls.

Quant als invents que l'estat espanyol ha aportat a la humanitat, cal anomenar-ne alguns d'anecdòtics, com ara la baralla de cartes espanyola (segle XV) o el càntir, que ja es troba en la cultura d'El Argar. N'hi ha d'altres que són molt populars, com ara la guitarra espanyola, que és una variant d'un instrument anterior, la viola de mà, a la qual va substituir al segle XIV; el pal de fregar, que va ser obra de l'enginyer Manuel Jalón, el 1957, però que no es va patentar fins al 1968, any en què també es va dissenyar la galleda amb escorredora; el xu-pa-xups, que va ser ideat en la dècada dels cinquanta per dos empresaris pastissers catalans, Enric Bernat i Domingo Massanes, els quals van decidir a enganxar un bastonet als caramels perquè els nens els mantinguessin a la boca. Els dos invents de més nivell científic i tecnològic, però, han estat el submarí, que va inventar el murcià Isaac Peral i va fer les seves primeres proves amb èxit el 1885, i l'autogir, precursor de l'helicòpter, que va inventar l'enginyer també murcià Juan de la Cierva, el qual va fer el seu primer vol amb èxit a l'aeròdrom de Getafe el 1923.

2 Jonathan Swift s'avança al seu temps a l'hora d'idear una màquina voladora com a mitjà de transport aeri. Busca informació sobre els diferents mitjans de transport que hi havia en el segle XVIII.

Malgrat que Leonardo da Vinci, cap al 1500, ja va dibuixar unes ales sorprenentment semblants a les de l'aeroplà, i inventat pels germans Wright als Estats Units, quatre segles després —el primer vol amb motor de la història es va fer el 1903—, el somni dels homes sempre ha estat volar com els ocells. En aquest camí, se situa el globus, del qual el 1670 un monjo italià que era físic Francesco de Lana, va fer els primers estudis teòrics. Després, el 1709, a Lisboa, l'enginyer

brasiler Bartolomeu de Gusmão va inventar un aparell amb el qual va ser capaç d'eleva-se, però no ens n'ha quedat cap dada. El 1783, els germans francesos Montgolfier van construir el primer globus aerostàtic, que era de paper i s'inflava amb aire calent.

Ens hem referit al transport aeri perquè l'illa volant és el mitjà que els habitants de Laputa fan servir per desplaçar-se, mitjançant les forces d'un poderós imant. No obstant això, en l'obra de Swift hi ha diverses referències al transport terrestre que es feia servir a la seva època i que utilitzen els personatges. Vegem els diferents tipus de carruatges que hi havia en aquest segle.

Lògicament, quan les distàncies eren curtes, la gent anava a peu o a cavall. Quan les distàncies eren llargues, però, segons si el viatger era ric o pobre, es podia permetre tenir un carruatge propi o havia de llogar-lo o agafar-ne un de públic.

En els trajectes, hi havia establert un sistema de postes o relleus de cavalls i descans per als viatgers, que coincidien amb fondes o hostals, l'equivalent de les estacions de servei actuals. La distància recorreguda pels vehicles podia ser de 160 quilòmetres per dia. De tram en tram, a les cruïlles de camins, generalment, als ponts o a les entrades de les poblacions, s'havia de pagar un dret de portatge; per això hi havia portelles o barreres on els vehicles havien d'aturar-se i pagar un peatge per passar —com passa avui a les autopistes. Els diners recaptats servien per al manteniment dels camins. El criteri de qualitat de les carreteres apareix a la segona meitat del segle XVIII: es fixen els traçats, se'ls posa un nom, es diversifiquen les rutes i la circulació, es revesteix el ferm dels camins per convertir-los en carreteres, es comencen a fer mapes i es programa una inspecció periòdica. Una normativa regulava també l'horari, el preu, la neteja i l'estat dels carruatges públics, però no va ser fins al 1831 que va entrar en vigor la llei que disposava les tarifes d'acord amb la distància recorreguda i el temps esmerçat. A Anglaterra, va ser la *London Carriage Act*. Quant a la seguretat, no es pot dir que n'hi hagués gaire, ja que abundaven les bandes de malfactors que assaltaven tant les diligències com els carruatges privats.

Pel que fa als vehicles, aquests podien portar des d'1 fins a 18 passatgers i ser tirats per 1 o, fins i tot per 6 cavalls o mules. En destaquem alguns:

El carruatge de posta: D'origen francès, es va introduir a la Gran Bretanya a principis del segle XVIII. Era un cotxe petit per a 1 o 2 passatgers, tirat per un cavall. Era el vehicle preferit per la gent rica.

La diligència: Es va introduir a la Gran Bretanya el 1640 i era el vehicle usat per a les grans distàncies. Podien viatjar-hi fins a 8 passatgers o fins i tot més; els viatges de segona classe se situaven a la part del darrere, i hi havia una tercera classe que s'asseia al sostre. El tirava de 4 a 6 cavalls, que conduïen 2 persones. Tenia els seus dies fixos de sortida, però, a l'hivern, només feia un viatge a la setmana. Va funcionar fins al segle XIX. Si els camins eren bons, podia assolir una velocitat de 60 km/h per hora.

El faetó: Era un cotxe descobert i lleuger, per a 2, 4 o 6 persones.

La calessa: Va ser molt popular en el segle XVIII, sobretot per als trajectes curts. Tenia coberta per a 2 persones i estava coberta amb una capota.

La galera: Era un enorme carro amb coberta de lona, que recorria els camins secundaris, per on no circulaven les diligències. Era el transport comú de la gent pobra entre els pobles.

3 Explica oralment i amb paraules teves com es movia l'illa voladora i per què no es podia allunyar més de 8 quilòmetres de la terra ferma.

Resposta lliure.

DURANT LA LECTURA: TERCERA PART. Capítol III

- 1 La seqüència dels alumnes que podien prendre una pastilla del coneixement és molt divertida. Creus que és possible aprendre sense esforç?**

Resposta lliure.

- 2 La tasca que duen a terme els acadèmics d'aquest capítol, cap a on pot portar la societat: cap al progrés o cap a la misèria? Justifica la teva resposta amb les dades del text. Què creus que pretén dir-nos l'autor?**

Segons el text, des que quaranta anys enrere uns visionaris van crear l'Acadèmia de Projectistes, no s'havia fet al regne res pràctic i, per tant, tot estava abandonat, a l'espera que algú tingués la feliç idea que establís les bases d'un futur pròsper. L'autor fa una forta crítica contra les acadèmies de la seva època, centres de reunió dels il·lustrats, que es van multiplicar i on discutien sobre els temes de moda, però tot de forma teòrica, per la qual cosa el poble vivia en la misèria. Així, un tema que Swift planteja en aquest capítol és la discussió sobre si eren millors els clàssics, que ell defensa, o els moderns il·lustrats del seu temps; però, en una època en què les ciències avançaven a grans passos, amb Newton al capdavant, era difícil mantenir la querella. Amb tot, el segle XVIII és el del neoclassicisme, i això vol dir que la seva autoritat era indiscutible.

Es van crear molts centres de reunió d'intel·lectuals: així, des del 1616, va funcionar la Royal Society de Londres, malgrat que no va adquirir la seva plena entitat fins que el rei Carles II li va concedir el seu suport institucional i li va atorgar estatuts. Newton no solament en va ser membre, sinó que va arribar a ser-ne el director. Igualment, el 1620 es va constituir a París l'anomenat Hôtel de Madame de Rambouillet, palau d'aquesta dama, els salons del qual servien de punts de tertúlia. El 1645, els intel·lectuals anglesos es van començar a reunir també a Oxford. A França, el 1663, es va crear l'Académie Française, que el 1701 es va convertir en un organisme oficial protegit per l'Estat. De la mateixa manera, a Espanya es va crear la Real Academia Española, el 1713, i la Biblioteca Nacional, el 1712. No es pot negar el paper que aquests llocs van tenir en el progrés del saber i la cultura del seu temps.

Resposta lliure a les preguntes.

DURANT LA LECTURA: TERCERA PART. Capítol IV

- 1 Com deia Cervantes «Cuaquier tiempo pasado fue mejor», i aquest capítol defensa aquesta idea. Assenyala on. Hi estàs d'acord? T'hauria agradat viure en una altra època? Justifica la teva resposta.**

Allà on es concreta bé aquesta idea és en el comentari que Gulliver fa en oposar l'eminent Senat romà al Parlament anglès degradat de la seva època.

Respostes lliures.

DURANT LA LECTURA: TERCERA PART. Capítol V

1 Amb els avenços de la medicina, l'esperança de vida és cada cop més alta. T'agradaria viure fins a cent anys o eternament? Raona la teva resposta.

Suggeriments de reflexió. Cal distingir entre:

a) Viure eternament, com Matusalem, patriarca hebreu, avi de Noè, que segons la Bíblia va viure 969 anys, o aquells afortunats que aconseguien agafar les pomes d'or que, segons el mite grec clàssic, creixien al jardí de les Hespèrides i atorgaven la immortalitat; aquest lloc paradisiac estava vigilat per les Hespèrides, que eren set nimfes, i per un drac.

b) Ser sempre jove, que ha estat una constant en la història de la humanitat, des de la «font de la vida» de les cultures jueva, grega o romana, fins a la cerca de l'«elixir de la vida» dels alquimistes medievals, i fins a l'actual preocupació pels tractaments clínics antienvelliment, amb dietes, complexos vitamínics o cirurgia. El tema ja apareix en les *Històries d'Heròdot* (segle IV aC) i ha estat tractat per molts filòsofs: Plató, Aristòtil, Sèneca. També apareix en l'Evangeli de sant Joan, en l'episodi de l'estany de Bethesda de Jerusalem, on Jesús va fer el miracle de curar un home amb les aigües miraculoses. I ha arribat fins a nosaltres en el costum de banyar-nos en fonts curatives, com ara les de Lurdes.

A l'edat mitjana es van enfrontar dues posicions: la de sant Agustí, que recull l'herència estoica i concep la vellesa com l'edat de l'equilibri emocional i l'alliberament dels plaers mundans, i la de sant Tomàs, que la considera una etapa de decadència. I totes dues idees s'han transmès en els segles posteriors. No solament es fa referència a aquesta creença en la cultura occidental, sinó també en l'oriental, a través de l'Alcorà— a l'Índia i a la Xina— i en les societats precolombines d'Amèrica. Aquest tema també va ser tractat en dues obres literàries molt famoses: *Faust*, de l'alemany Johann Wolfgang Goethe (1749-1832), i *El retrat de Dorian Gray*, de l'irlandès Oscar Wilde (1854-1900).

Resposta lliure.

DURANT LA LECTURA: QUARTA PART. Capítol I

- 1 Imagina't que te n'has d'anar una temporada a una illa deserta. Quines tres coses t'emportaries? Creus que series capaç de sobreviure? Coneixes el mètode d'una cosa tan bàsica com ara fer foc? Contrasta la teva resposta amb les dels teus companys.**

Respostes lliures.

Algunes dades sobre el foc: No sabem com es va conèixer el foc en les societats primitives, però segurament va ser per causes naturals: tempestes, volcans, gas natural. Això sí, el seu ús va canviar la història de la humanitat. S'han trobat restes de combustió de fa un milió i mig d'anys a Etiòpia i a Sud-àfrica, però no sembla que fossin intencionades. Més tard s'ha localitzat indicis de foc domesticat, ja que són restes de llars amb foc que l'*Homo erectus* manipulava per cuinar i escalfar-se. El foc permetia cuinar els aliments, i així s'eliminaven les toxines i els paràsits, les carns s'estovaven i les persones grans i els nens se les podien menjar; també permetia fer brous o infusions medicinals amb les plantes; treballar millor les pedres, les banyes dels animals i les fustes; provocar estampides i caçar; coure atuells i treballar metalls; il·luminar-se dins les coves i escalfar-se, cosa que va afavorir les relacions humanes al voltant de les espelmes. A l'estat espanyol, les restes de foc més antigues es van trobar a Bolomor (València), el 250000 aC, i a l'avenc de l'Elefant d'Atapuerca, el 150000 aC.

Quant a la manera de fer foc, hi ha dos mètodes: a) Per percussió de dues pedres fogueres, una varietat de quars, o picant una pedra de sílex contra una altra pedra rica en òxid de ferro, com ara la pirita. Les espurnes que salten encenen l'herba seca o els fems que cal posar posar al costat com a combustible. b) Per fricció d'una barreta de fusta seca que sigui més dura que un llistó, en el qual es fa una osca. La barreta ha de ser de roure o faig, i el llistó d'àlber jove o pollancre. En el llistó cal fer-hi unes ranures perquè hi entri oxigen. El moviment ha de ser continu i de dalt a baix. És un procés lent.

- 2 Busca informació sobre les malalties més comunes en el segle XVIII.**

Malgrat que les ciutats europees, com ara Londres i altres capitals, van millorar molt les condicions higièniques i sanitàries en aquesta època —neteja dels carrers, clavegueram, il·luminació, cases noves, millors als ports, etc.—, començaven a patir una massificació de la seva població a causa de l'emigració del camp, i això va originar un amuntegament als barris més pobres, especialment al costat del riu Tàmesi a Londres, on es concentraven les aigües residuals putrefactes. Hi havia un enorme problema d'aigua potable, fins al punt que es va generalitzar la beguda de te i de ginebra, fins i tot entre els nens. La mortalitat infantil era altíssima; un 74% morien abans dels 5 anys. Aquestes circumstànci-

es afavorien que es produïssin veritables epidèmies o plagues, principalment la verola i el tifus, però també el còlera, el paludisme i la pesta.

En el capítol I de la segona part del llibre es parla de febres palúdiques, i en aquest capítol es torna a insistir en les febres altes. El paludisme no solament és propi de les zones tropicals, sinó també de qualsevol lloc on hi hagi aigües estancades o pantanoses; el transmet el mosquit anòfel amb la seva picada. Produeix anèmia. Es tracta amb quinina, que és la substància extreta de la quina, l'escorça de les cincones, les propietats medicinals de la qual es coneixen des de mitjan segle XVII, però no es van començar a aplicar fins a principis del segle XIX.

La verola va ser devastadora en el segle XVIII i va matar o desfigurar moltes persones. Va sorgir per la descomposició dels cossos durant les guerres o per la falta d'higiene. El 1796 el metge britànic Edward Jenner va descobrir-ne la vacuna, que va ser la primera que va aparèixer. Des de llavors, gràcies al preparat farmacològic i a les millores en les condicions higièniques i sanitàries, ha anat desapareixent.

El tifus és una malaltia infecciosa, produïda per la picada de polls, puces, paparres o àcars, que porten els animals. Se'n coneix la vacuna des del 1896.

El còlera és una malaltia intestinal aguda i greu, que es caracteritza per la diarrea i els vòmits, fins a la deshidratació. En el segle XVIII va ser una veritable pesta, a causa de la superpoblació, les aigües putrefactes i la misèria. Quan aquesta situació va anar millorant i l'ús dels antibiòtics es va generalitzar, es va aconseguir anar erradicant la malaltia a Occident.

La pesta negra era propagada per les rates o per puces infectades que picaven les persones. Produïa febre, inflamació en els nervis, els vasos, els músculs, els tendons, mal de cap i debilitat extrema. Va causar molts estralls a la població d'Europa, fins que la higiene i la sanitat van millorar.

A l'època de Jonathan Swift les condicions de vida encara eren molt precàries, l'alimentació era molt deficient i els medicaments gairebé no existien. Els mètodes de curació es limitaven a purgants, lavatives, infusions d'herbes i, el pitjor, sagnies, que debilitaven encara més els malalts. Dos segles després, el primer científic que va començar a experimentar amb antibiòtics va ser el francès Louis Pasteur el 1877, en descobrir els bacteris, però va ser el metge escocès Alexander Fleming qui va inaugurar l'era de l'antibioteràpia, en descobrir la penicil·lina el 1928.

3 Els *yahús* poden recordar-nos els nostres homes primitius. Com devien ser aquells éssers de 30.000 anys abans de la nostra era?

Cap a l'any 100000 aC. va aparèixer a Àfrica l'*Homo sapiens*, que, a poc a poc, va anar substituint l'home de Neandertal. Amb ell, el procés d'hominització va aconseguir el seu punt culminant. Dos factors van influir de manera decisiva en aquest camí: el bipedisme i l'adquisició del llenguatge, tots dos decisius per al

desenvolupament de la seva intel·ligència i de les seves habilitats manuals. S'arribava així al cim d'una etapa que havia durat dos milions d'anys, les fites fonamentals de la qual van ser la conquesta del foc, la fabricació d'eines, el naixement del llenguatge, el progressiu control d'un medi hostil i l'expansió, per mar, des d'Àfrica a la resta del planeta. La pedra tallada i les pintures rupestres són manifestacions clau per reconstruir la història de l'evolució de l'ésser humà al món. Aquest moment correspon al paleolític, 22000 a 18000 aC, en què l'home es va convertir en un caçador recol·lector, vivia en coves, enterrava els morts i pintava magnífiques escenes de caça a les parets, per exemple, les d'Altamira, a Cantàbria. D'altra banda, el llenguatge li va permetre relacionar-se i cohesionar-se amb el grup a l'hora de fer les tasques, cosa que era fonamental per a la supervivència d'aquelles febles poblacions.

En quin estadi d'aquest procés es troben els yahús? Caminen dempeus, viuen en grups i tenen un cap, però no fan servir eines ni tenen un llenguatge per comunicar-se. Provenen d'uns navegants que van arribar a l'illa, però amb el pas del temps van oblidar qualsevol indicatiu de civilització, fins a arribar al seu estat animal.

1 La domesticació dels animals és un procés gairebé tan antic com la humanitat. Busca'n informació i explica-la als teus companys.

La domesticació es defineix com el procés de modificació morfològica o de comportament d'una espècie animal o vegetal, induït per l'home o produït per la convivència amb l'ésser humà.

Finalitzada l'era glacial, els grups humans— fins aleshores caçadors i recol·lectors— van haver d'adaptar-se a la nova situació: expansió de boscos i emigració d'animals, que, en part, constituïen la seva dieta. Els homes també es van escampar i aviat es van adonar que les llavors o els pinyols dels fruits consumits que llençaven en determinades condicions germinaven i es convertien en noves plantes. Així va sorgir l'agricultura. L'home va deixar de ser nòmada i es va establir en un lloc. Això va començar en el Pròxim Orient, a la riba dels rius Tigris i Eufrates, a Mesopotàmia, avui l'Iraq.

Sembla que la domesticació es va iniciar cap al 9000 aC, amb la revolució que va suposar el neolític. L'home va començar a ser sedentari i, com que hi havia més menjar, la població va créixer ràpidament i es va estendre. Primer, es va iniciar la domesticació de les plantes que s'adaptaven més bé al medi: el blat a Mesopotàmia, l'arròs a la Xina, el mill a l'Àfrica i el blat de moro a Amèrica. Després, es va produir la dels animals salvatges: el llop en gos i el gat salvatge en domèstic perquè es mengés els ratolins, els quals, al seu torn, es menjaven el gran; el van seguir l'ovella, el toro, el cavall, els ocells, etc., que es van anar adaptant a viure en captivitat. Aquest període va durar quinze segles, i es caracteritza també pel poliment de la pedra —i no solament la talla, com feien en el paleolític.

Avui dia, la domesticació dels animals continua sent molt important en la vida de les persones. No ens referim a la domesticació dels animals que ens alimenten, sinó aquells que s'han adaptat perfectament a les persones, com ara els gossos, que les ajuden en moltes tasques; per exemple: acompanyar les persones cegues, caçar, auxiliar la policia en la detecció de drogues, en el contraban, en els rescats, etc. N'hi ha d'altres que ajuden al camp, com ara el cavall o el bou, i en altres èpoques ho van fer en les comunicacions; per exemple, el cavall o els coloms missatgers. N'hi ha que els fan companyia, com ara el gat o els ocells. Cal ser plenament conscients de la responsabilitat que assumim quan adquirim un animal domèstic, perquè la seva vida dependrà de nosaltres. Recomanem que a classe es parli d'aquest aspecte.

La domesticació no sempre és fàcil; de vegades, per exemple, malgrat haver preparat un rusc per a un eixam d'abelles, quan aquestes volen canviar de casa se'n van. Altres vegades, la readaptació de certs animals a la vida salvatge, després d'un període de captivitat, resulta impossible.

Un altre tema important és la possessió d'animals exòtics a les cases com a mascotes: lloros, guacamais, tortugues, serps, iguanes, cocodrils, guepards, etc. Aquests animals no són domèstics. El patiment que sofreixen mantenint-los en captivitat i el perill que representa si s'escapen, com ja ha passat diverses vegades, és un tema interessant i servirà per crear una consciència col·lectiva.

2 Tens cap mascota? Què en penses, del maltractament dels animals i del seu abandonament? Hi ha cap llei a Espanya que protegeixi els animals?

Respecte a l'abandonament dels animals domèstics, l'estat espanyol lidera la taxa d'abandonaments d'animals domèstics a Europa, especialment a l'estiu quan les famílies se'n van de vacances; així mateix, s'acostumen a abandonar els cadells d'una ventrada quan la mare acaba de parir-los. S'estima que el 2016 gairebé 138.000 gossos i gats van ser abandonats a l'estat espanyol.

D'associacions protectores d'animals, que treballen amb socis voluntaris, n'hi ha en gairebé totes les ciutats. Es dediquen a recollir els animals abandonats, igual que fan les gosses municipals. Aquests animals, en veure's separats del seu entorn familiar, pateixen depressions i acaben emmalaltint i morint. Els organismes esmentats intenten buscar-los una llar d'adopció i, sovint, els animals abandonats a s'envien a famílies de l'estranger.

A l'estat espanyol no hi ha cap llei general que reguli aquesta situació. Cal acudir al Codi Penal. Cada comunitat autònoma té la seva normativa; la de Catalunya és la més avançada, mentre que la de Madrid és del 1990. A Navarra es castiga el maltractament animal amb 3.000 euros, mentre que a Aragó la multa pot ser de 150.000. El 2011 hi va haver un intent de redactar un projecte de llei de protecció d'animals, però no es va arribar a cap consens; no obstant això, en la reforma del Codi Penal que es va fer el 2010, es va modificar l'article 337, per castigar els maltractadors amb una pena que va de tres mesos a un any de presó.

Insistim que, quan adquirim un animal, hem de tenir en compte que es tracta d'un ésser viu i que cal proporcionar-li una vida digna. Són moltes les persones a qui agrada tenir un animal com a mascota, però cal saber que aquests no són joguines, sinó éssers vius dels quals cal tenir cura i fer-se responsables. D'altra banda, els animals que són ben tractats són pacífics, afectuosos, nobles i fidels als seus protectors.

Resposta lliure a les preguntes que ho requereixin.

3 Al llarg de l'obra han aparegut moltes paraules corresponents al llenguatge juridicoadministratiu. Recopila'n unes quantes d'aquest capítol i algunes altres, si vols. Podem considerar que formen un argot, com diu Gulliver? Anomena els diferents nivells d'ús de la llengua.

Algunes dades sobre el llenguatge juridicoadministratiu: Com tots els llenguatges específics, el seu lèxic és format per paraules del nivell comú —*crim, jutge, presó*—, al qual s'han afegit molts termes cultes, propis d'aquest registre —*frau, suborn, desertor*. Algunes paraules varien el significat, segons que es facin servir en un registre comú o específic, per exemple, *poder* i *escriptura*. També té moltes frases formalitzades. En resum, es tracta d'un llenguatge molt formal, arcaic i que amb prou feines evoluciona; per això és difícil d'entendre.

Algunes paraules i algunes expressions d'aquest registre que apareixen en el text són, entre altres, les següents: *govern, poder, llei, jutges, malifeta, robatori, crim, assassinat, violació, frau, fals testimoni, suborn, desertor, força, presó, condemnar o estar condemnat*.

No podem dir que aquestes paraules formin un argot, que és un conjunt lèxic reduït, utilitzat pels individus de certes professions o certs grups (estudiants, metges, lladres...), la finalitat del qual és no ser entès pels parlants que no pertanyen a aquest grups, malgrat que avui dia els mitjans de comunicació han convertit molts dels argots en un vocabulari comú.

Els nivells d'ús de la llengua són aquests:

Culte, en les dues branques (científica i humanística), i, dins d'aquestes, els de les diferents disciplines: matemàtiques, física, química, medicina, biologia, geologia, tecnologia, informàtica, nàutica etc.— d'una banda— i literatura, lingüística, política, filosofia, sociologia, psicologia, periodisme, història, art, geografia, etc. de l'altra. A més, el llenguatge juridicoadministratiu, se solincloure dins la branca humanística.

Comú, mitjà o estàndard: és el propi dels parlants de les ciutats i el que propaguen els mitjans de comunicació.

Col·loquial o familiar: com el seu nom indica, és el que fem servir quan parlem amb les persones més pròximes a nosaltres, la família o els amics.

Vulgar: és el que fan servir les persones analfabetes, per la qual cosa hi abunden les incorreccions gramaticals. Però, quan les persones cultes parlen de manera descurada o diuen paraulotes, també es considera que fan servir un llenguatge vulgar.

DURANT LA LECTURA: QUARTA PART. Capítol III

- 1 Quina virtut admires més en una persona? Quin defecte no toleres en un amic? Sense ser presumptuós, quina creus que és la teva virtut principal? Ets capaç de dir-nos un defecte teu?**

Respostes lliures.

- 2 Creus que els diners fan la felicitat? Organitzeu un col·loqui i parleu-ne entre tots.**
Participació lliure.

- 3 Els animals són els protagonistes de molts contes i moltes faules. Saps què és una faula? En recordes cap que puguis explicar?**

La faula és un gènere literari basat en la saviesa popular. La seva estructura sempre segueix el mateix model— molt simple— en vers o en prosa: a) plantejament inicial d'un conflicte, b) solució i c) moralitat final. Aquest últim element és un ensenyament o consell útil per a la vida quotidiana. Els personatges són simbòlics; sovint, animals que encarnen els vicis i les virtuts humanes. Els temes són diversos: amor, enveja, poder, justícia, por, mort, etc. L'espai i el temps també acostumen a ser indeterminats perquè la seva aplicació pugui ser atemporal. Les faules generalment, són escrites en vers, però també poden ser en prosa.

Es diu que va ser el poeta grec Isop (segle VI aC) el que les va inventar, ja qui se li n'atribueixen més de cinc-cents —encara que no és segur que les escrivís totes ell, sinó que probablement el poble les componia i se n'assignava a ell l'autoria. De fet, les faules ja existien a Mesopotàmia el 2700 aC. Altres autors de faules famosos al llarg de la història de la literatura han estat el faulista llatí Fedre (segle I), el francès Jean de la Fontaine (1621-1695) i els espanyols Félix María Samaniego (1745-1801) i Tomás de Iriarte (1750-1791).

DURANT LA LECTURA: QUARTA PART. Capítol IV

1 La societat, pot viure sense lleis? Organitzeu un col·loqui i parleu-ne.

Participació lliure.

Dades per reflexionar: En la societat actual, assistim a un creixent moviment de rebuig de tot el que significa llei, norma o autoritat. El creixement de la criminalitat, la corrupció i la inseguretat donen peu a aquest menyspreu per la ineficàcia de la llei, que no té justificació en les societats democràtiques. Una societat sense llei, en què imperés l'anarquia, seria un malson, i no pas un ideal, perquè la llei protegeix i defensa l'individu més feble davant del més fort. De fet, la Declaració dels Drets de l'Home no es va fer per donar suport als estats, sinó per emparar l'home i donar-li suport davant de la injustícia i l'opressió. Quan la llei no es respecta, es violen els drets humans i, per defensar-los, hi ha la policia, els jutges i els governants. Els drets, però, creen també obligacions, perquè els drets d'un acaben on comencen els de l'altre, que tots dos estan obligats a respectar. Deures i drets estan, doncs, units en la societat.

La permissivitat no és aconsellable en una societat sana, perquè cal establir límits i normes. Anar contra la llei equival a ser antisocial, i això va contra la natura humana, ja que l'home sempre ha buscat refugi i protecció en el grup des dels inicis de la història.

2 Busca informació sobre els mites de la creació de l'home, concretament sobre els dos a què al·ludeix el cavall: el fang i l'escuma del mar.

Totes les cultures tenen els seus mites sobre la creació de l'ésser humà. Vegem-ne alguns.

Els grecs clàssics basaven les seves creences en la *Teogonia* d'Hesíode (segle VII aC). Aquesta diu que al principi existia el caos, un profund buit, del qual va emergir Gea, la Terra, la qual es va unir a Urà— el cel— que la va cobrir a la nit i van tenir diversos fills, entre ells Cronos o Saturn. Altres mites identifiquen Gea amb el dia i Urà amb la nit. Urà era un tirà que odiava els seus fills i, per la seva banda, Gea desitjava alliberar-se de les abraçades brutals del seu espòs, de manera que es va posar d'acord amb els seus fills i Cronos va tallar amb una falç els genitals del seu pare i els va llançar al mar, que va quedar fecundat. Així va néixer Venus: de l'escuma del mar davant de les costes de l'illa de Xipre. Quant a l'home, els grecs creien que va brotar de la terra de manera espontània, igual que les plantes; més tard, els déus van decidir domesticar-lo.

Per als romans, al principi era el caos. Va arribar el faedor de l'univers i va crear tot el que existeix i, també, l'ésser humà, unit a la terra i a l'aigua de la pluja.

Per als celtes, l'inici de tot va ser la unió de la terra i el mar, de la qual va néixer una euga blanca com l'escuma de les onades, que va parir el primer déu, i van ser els déus els qui van decidir crear l'ésser humà amb la fusta del roure.

En les mitologies orientals, per exemple, a la Xina i al Japó, els creadors de l'univers són els déus. A la Xina és molt curiosa la creació de l'ésser humà; sembla que la deessa Niu-Kua va formar els éssers humans de Terra de caolí i els va coure en un forn; segons l'estona que els va deixar al forn, van sortir les races més clares o més fosques.

Per als pobles zulús de Sud-àfrica, els déus van crear l'home de les roques.

Per als maies de l'Amèrica Central, segons el seu llibre sagrat, el *Popol-Vuh*, els déus van intentar crear l'home de fang, però aquest no tenia ànima; després el van intentar crear de fusta, però no tenia voluntat; finalment, el van crear del blat de moro.

Per als inques, els homes van sorgir del llac Titicaca, entre els territoris de Perú i Bolívia.

Els àrabs van recollir en l'Alcorà les ensenyances predicades pel profeta Mahoma (571-632), que es basen en el judaisme, essencialment.

Finalment, en la tradició jueva i després cristiana, el mite de la creació de l'home es recull en el Gènesi— un dels llibres que componen la Bíblia— segons el qual tot parteix del no-res o caos, i segons el qual el summe faedor— Déu— va crear l'univers en set dies. En el sisè va crear el primer home, a qui va anomenar Adam; el va fer de fang, a imatge i semblança seva. El setè dia va descansar; d'aquí que el setè dia de la setmana sigui diumenge, o dia del *dominus*, és a dir, del Senyor. Més tard, veient que no era bo que l'home estigués sol, va crear Eva, que va treure d'una costella d'Adam mentre aquest dormia.

De tots els mites sobre la creació de l'home, l'exposat en el Gènesi és el més conegut en la societat occidental. Uneix dos principis que són la base de la vida en totes les mitologies, la terra i l'aigua, ja que el fang prové de la fusió de totes dues. La terra és la matèria primera, que es fecunda amb l'aigua, i aquesta és l'element dinàmic que dona vida (pluja, fonts, rius, mar) i també és el mitjà de purificació i regeneració (bany, baptisme). Així doncs, el mite enfonsa les seves arrels en la pròpia natura, amb la qual cosa entronca amb les creences més ancestrals de l'home.

3 Per a Gulliver, tot el que fa referència als cavalls és positiu. Què en penses tu?

Resposta lliure.

DURANT LA LECTURA: QUARTA PART. Capítol V. Comiat del lector

1 En què s'ha convertit Gulliver? És acceptable el seu comportament amb la seva família? Què opines del final del llibre?

Es converteix en un misantrop, concepte culte que prové del grec *miseo* ('odiar') i *antropos* ('home'). Es tracta, per tant, d'un individu que manifesta odi o aversió envers els seus semblants i en refusa el tracte.

El seu comportament és inacceptable, perquè sent odi, menyspreu i vergonya de la seva família, i horror en saber que és pare d'un altre *yahú*.

Resposta lliure.

2 Quin objectiu diu que persegueix Gulliver en explicar els seus viatges? Compleix el que predica?

Diu que el seu objectiu és «informar i instruir els homes per fer-los més savis i més bones persones, i cultivar les seves ments amb els exemples dolents i bons del que recull als llocs estrangers».

El seu llibre, però, és fantàstic, malgrat que assegura que és un relat fidel dels seus viatges. Es tracta, per tant, d'un recurs literari, perquè el que critica sobre els llibres dels altres, en la conversa que manté amb el capità del vaixell que el rescata al final del seu viatge al país dels gegants, és el mateix que ell fa.

3 Què hem après nosaltres?

Resposta lliure.

Algunes notes per reflexionar: D'aquesta última part, com de tot el llibre, el que ens queda és una idea molt pessimista: l'ésser humà és dolent en general, i la societat, que està corrompuda, el fa pitjor. Aquest és l'ensenyament que Gulliver, o sigui, Jonathan Swift, ens dona. Ara bé, cal plantejar-se si val la pena lluitar per millorar aquesta societat —com fa el Quixot, per exemple— o si val més tancar-se en un mateix, renunciar al món i no fer res.

DESPRÉS DE LA LECTURA: PREGUNTES GENERALS

- 1** Havies llegit mai tota l'obra completa o només les dues primeres parts? Per què creus que la majoria de les edicions només publiquen les dues primeres parts?

Resposta lliure.

- 2** Què t'ha agradat més de l'obra? I menys?

Resposta lliure.

- 3** Et recomanem que vegis la pel·lícula *Gulliver's Travels*, del director Charles Sturridge, de l'any 1996, perquè és una de les poques pel·lícules que es basen en la novel·la completa. Quines semblances i quines diferències hi ha entre la novel·la i la pel·lícula? Quina prefereixes i per què?

La pel·lícula que recomanem és una minisèrie per a la cadena NBC nord-americana, que té una durada de 186 minuts. Està molt ben feta i pot ser un magnífic complement a la lectura del llibre.

Quant a les semblances i les diferències entre totes dues, cal fer les consideracions següents:

- a) La imatge supleix la imaginació; però, és convenient?
- b) La imatge substitueix la paraula, però, quan veiem una pel·lícula no acostumem a tornar enrere per veure'n una seqüència, cosa que sí que podem fer fàcilment quan llegim un llibre per recrear-nos en una determinada pàgina.
- c) L'obra literària s'adapta a les nostres estones lliures; la pel·lícula ens obliga a mirar-nos-la tota seguida, especialment si anem al cinema i hem pagat una entrada.
- d) Les adaptacions cinematogràfiques no sempre són fidels als textos literaris. Per tot això, creiem que és molt aconsellable dedicar una estona cada dia a aquest exercici intel·lectual que és la lectura.

- 4** En quin dels viatges de Gulliver t'hauria agradat acompanyar-lo? Per què?

Resposta lliure.

- 5** Recomanaries la lectura de l'obra completa a un amic o a una amiga?

Resposta lliure.